

AUSTRALIJOS LIETUVIS

DVISAVAITINIS AUSTRALIJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN FORTNIGHTLY

SEPTINTIEJI METAI

Kaina/Price 1/9

ADELAIDE, 1954 m. rugpjūčio/August 9 d.

Registered at G.P.O., Adelaide, for transmission by post as a periodical.

Nr. 16(153)

DIDELIS RAUDONUJU LAIMEJIMAS INDO—KINJOJE

Liepos 21 dieną, po ilgų tarpynių, pagaliau pasirašyta tarp Prancūzijos ir Vietnamo atstovų taikos sutartis, pagal kurią baigiamas septynis metus trukęs karas Indo-Kinijoje. Pagal šį susitarimą, Indo-Kinijos sąjunginė valstybė Vietnam padalinama į dvi dalis, kurios demarkacijos sieną sudaro 17-toji paralelė. 1956 metais turi būti praversti visuotiniai, slapti ir laisvi rinkimai ir tuo būdu Vietnamas vėl bus suvienytas.

Raudoniesiems tenka apie 13 milijonų gyventojų, o prancūzų valdomoje zonoje lieka apie 8 milijonai. Be to, raudoniesiems tenka ir Hanoi miestas — Vietnamo sostinė.

Ryšy su šia sutartimi apie 1 milijonas Vietnamo gyventojų iš perduodamos raudoniesiems zonos numatoma pasitraukti į pietus. Hanoi miesto burmistras išleido atsisaukimą, prašydamas laisvas pasaulio tautas, kad jos padėtų gyventojams išsikraustyti iš raudoniesiems perduodamos zonos.

Tai tokie oficialūs daviniai. Faktiniai gi, raudonieji čia pasiekė didelį laimėjimą. Ką per septynis metus jie negalėjo paimti, tai dabar paima be jokių pastangų. Prancūzija pasirodė esanti silpna, bejėgė gintis nuo raudonųjų. JAV-bių pastangos suorganizuoti kolektyvinį Pietų — Rytų Azijos gynyką nepavyko, nes prancūzai priešinosi duoti laisvę Indo-Kinijos tautoms, bet geriau pasirinko kapituliacijos kelią, kad tik bent dalis Indo-Kinijos liktų jų valdžioje.

Amerika gi pareiškė, kad ji nekovoja už kolonijinį statusą, bet už tautų laisvę. Be galo natūralu atrodo Prancūzijos min. pirm. Mr. Mendes-France galvojimas, kad Indo-Kinijoje galės įvykti laisvi, demokratiniai rinkimai. Jau sekančią dieną po sutarties pasirašymo Vietnamo komunistų vadai per Pekingo radiją pareiškė, kad Indo-Kinija bus suvienyta tokiomis priemonėmis, kokias jie ras reikalingomis. O raudonieji partizanai jau veikia į pietus nuo 17-tos paralelės.

Pasaulinė opinija gana teisinga. Indo-Kinijoje taikos nepasiekta, tik gal laikinos paliaubos ir Prancūzijai vistiek teks iš ten kraustyti. Sutartis vertinama taip, kaip 1937 metais Čemberlaino sutartis su Hitleriu Muenchene, pagal kurią

TAUTOS ŠVENTĖS PROGA

Adelaidės Lietuvių Teatro Mylėtojų Grupė

Š. m. rugsėjo mėn. 3 d. 8 v. vakaro AUSTRALIA HALL ANGAS ST.

Vaidina 5 sodžiaus gyvenimo vaizdus iš S. Santvaro pjesės

KAIMYNAI

Režisierius: Dailininkas: Paulius Rūtenis Antanas Rūkštelė

Vaidina: B. Jonavičienė, D. Mackialienė, V. Marcinkonytė, O. Naudžiuvienė, O. Pridotkaitė, I. Ridlinskaitė, H. Butvilaitė, E. Česna, L. Gerulaitis, V. Janulis, J. Neverauskas, V. Opulskis, P. Rūtenis, J. Venclovavičius, V. Vosylius.

Rež. padėjėjas: V. Opulskis Bilietai po 6, 5 ir 4 šil. parduodami sekmadeniais tuoj po pamaldų ir vaidinimo dieną prie įėjimo.

Vaidinimas nebus kartojamas.

VYNO STIKLAS PRIEŠ PIETUS

Orlando

NEPAMAINOMAS!

rią Čekoslovakija buvo perduota vokiečiams, kad išsaugotų taiką. Toks pat didvyris ir Mr. Mendes-France, parvežęs prancūzams popiergalį, vadinamą sutartim su raudonaisiais.

INCIDENTAI PRIE KINIJOS KRANTU

Liepos 23 dieną raudonosios Kinijos lėktuvai užpuolė Kinijos Pietų jūroje, prie Hainano salos britų keleivinį lėktuvą ir jį nušovė. Iš 18 keleivių bei įgulos narių 10 žuvo, o tik 8 buvo išgelbėti. Ryšy su tuo britų vyriausybė pareiškė raud. Kinijos vyriausybei protestą. Kinijos vyriausybė atsiprašė britus dėl įvykio ir pažadėjo atlyginti nuostolius.

Porą dienų vėliau JAV-bių lėktuvnešiai bei kiti karo laivai įėjo Kinijos lėktuvų numušimo vietoje dar galimų išlikusių gyvų keleivių. Du kom. Kinijos lėktuvai ir vėl bandė užpulti JAV-bių lėktuvus, tačiau šį kartą nudegė nagus: Amerikos naikintojai abu bolševikų lėktuvus nuleido į jūrą.

JAV-bių vyriausybė, ryšy su lėktuvų užpuolimu, pareiškė protestą raud. Kinijos vyriausybei, tačiau protestas nebuvo net priimtas. Kom. Kinijos vyriausybė išsiuntinėjo notas visiems Jungtinių Tautų nariams (išskyrus tautinės Kinijos vyriausybę), protestuodami prieš jų lėktuvų numušimą.

Šia proga tenka pažymėti, kad Anglija pareiškė savo pasitenkinimą, jog Kinija atsiprašė dėl numušto lėktuvo ir pažadėjo atlyginti nuostolius. Be to, įsakė keleiviniams lėktuvams neskristi arti Hainano salos. Tuo tarpu amerikiečiai,

PIETŲ KOREJOS PREZIDENTAS VASINGTONE

Pietų Korėjos prez. dr. Rhee lankėsi JAV-bėse ir turėjo eilę svarbių pasitarimų su prez. Eisenhoweriu bei kitais atsakingais asmenimis. Kalbėdamas Kongrese, prez. Rhee kvietė amerikiečius ilgai nelaukti ir likviduoti raud. Kiniją, kol dar nevēlū. Dr. Rhee nurodė, kad šiuo metu Pietų Korėja jau turi stiprią savą kariuomenę ir nė vieno Amerikos kareivio nėra reikalinga. Be to, marš. Čiang-kai-šek Formozoje turįs apie 700.000 armiją. Esą, Amerika turėtų duoti pakankamai ginklų ir pageibėti savo aviacija ir karo laivynu.

Vėliau išleistame bendrame prez. Eisenhowerio ir prez. Rhee komunikate sakoma, kad abi tautos sieks bendromis jėgomis suvienyti Korėją visomis priemonėmis, kurias ras tinkamomis.

Be abejonės, tautinės Kinijos ir Pietų Korėjos kariuomenės būsimame kare su Kinija vaidins didelį vaidmenį.

BRITAI PASITRAUKIA IŠ SUECO KANALO

Pagaliau galutinai išspręstas Sueco kanalo ginčas. Liepos 27 dieną tarp Egipto ir Anglijos vyriausybės pasirašyta sutartis, pagal kurią Sueco kanalas perina Egipto nuosavybėn. Šiuo susitarimu, britų kariuomenė, kurios šiuo metu esama apie 73.000, iš Sueco kanalo zonos pasitraukia per 20 mėnesių. Tačiau kanalo zona gali būti vėl okupuota, jeigu Turkija arba arabų valstybės būtų kieno nors užpultas. Kanalo zona bus prižiūrima britų civilinių tarnautojų — specialistų.

Sutartis galioja 7 metus, po to ji bus peržiūrima. Tuo būdu anglai, valdę kanalą 72 metus, dabar turi pasitraukti.

Susitarimas ypatingai palankiai buvo sutiktas JAV-bėse, nes Sueco kanalo ginčas trukdė kurti Artimųjų Rytų gynybos organizavimą prieš komunizmo plėtimąsi. Amerikiečiai visą laiką aiškiai palaikė Egipto pusę.

* Indijoje dėl didelių liūčių išsiliejo kai kurios upės ir nunešė daug kaimų. Žmonės gelbėjosi lipdami į medžius.

VEL NUMATOMAS MOKESČIŲ SUMAZINIMAS AUSTRALJOJE

Federalinis kabinetas sutiko sumažinti mokesčius apie 7-10%, nes praėjusių metų biudžetas įvykdytas su pertekliumi. Be to, numatoma sumažinti ir pardavimo mokesčius (sales tax), o taip pat ir kitokius.

užpuolus jų lėktuvus, reagavo visai kitaip: jie atsakė ginklu ir numušė bolševikų lėktuvus.

Prez. Eisenhoweris, kalbėdamas spaudos konferencijoje, pareiškė, kad anglai "anais senais laikais" būtų pasiuntę į įvykio vietą kreiserį ir reaguavę taip, kaip stipriam pridera. Tačiau, deja, tie "geri seni laikai" praėjo nesugrįžtamai... Anglams belieka tik džiaugtis, kad banditas bent atsiprašė...

JAV-bių atsakingi politikai bei karo vadai oficialiai pareiškė, kad Amerikos lakūnams bei jūrininkams įsakyta šauti į kiekvieną įtartą lėktuvą, kuris artėja. "Nelauk, kol tau galvą nususks, bet pats nusuk jį savo priešui", — toks šūkis mestas Amerikos kariams.

Paaiškėjo, kodėl raudonieji taip labai gina Hainano salą. Mat, toje saloje įrengta stiprios fortifikacijos bei kitokio kariškos reikšmės įrengimai, todėl nenori, kad JAV-bių ar kieno nors kito akis juos stebėtų. Raudonieji, mat, ruošiasi pulti Formozos salą ir galutinai likviduoti tautinę Kinijos vyriausybę.

JAV-bių vyriausybės sluoksniuose reiškiamą nuomonę, kad kiniečiai, nušaudami britų ir užpildami amerikiečių lėktuvus bandė iširti, kaip kas reaguos. Anglai nurijo kartų karnį, o amerikiečiai uždrožė raudoniesiems per snukį.

VILKAI PRASOSI Į AVIDĘ...

Sovietų Rusijos vyriausybė įteikė Vakarų valstybėms (JAV, Anglijai ir Prancūzijai) notas, kviesdama susaukti konferenciją ir apsvarstyti "kolektyvinio saugumo" sistemą Europoje. Toje konferencijoje turėtų dalyvauti ir raud. Kinijos atstovai stebėtojai. Savo notoje rusai tvirtina, esą Ženevos konferencija parodžiusi, kaip galima pasiekti taiką, jeigu tik esama geros valios. Kitą sakant, jeigu Vakarų demokratijos užleidžia komunistams naujus plotus, tai taika visiškai galima.

JAV-bių vyriausybė iškart pareiškė, kad Sovietų pastangos nevertos net dėmesio, nes tai yra bandymas skaldyti Vakarų tautas ir neprileisti prie kolektyvinio saugumo organizavimo.

Anglijos vyriausybė džentelmeniškai pareiškė: nieko nauja.

Prancūzijos vyriausybė dar galvoja, kad reikia tartis. Girdi, Ženevoje jiems pavykę pasiekti taikos Indo-Kinijoje, tai kodėl nepabandyti Europoje?

Bendroje išvadoje — Sovietų pastangos, atrodo, lieka be vaisių.

ISKRATYTAS LENKŲ LAIVAS LONDONE

Lenkų prekinis laivas Jaroslaw Dabrowski buvo sulaukytas Temzės upėje ir iskratytas. Buvo pastebėta, kad vienas laivo įgulos narys bandęs iš laivo pasišalinti ir buvo spėjama — prašyti teisės pasilikti Anglijoje. Tačiau kiti įgulos nariai jį sučiupo ir jėga nutempė į laivą.

Lenkų egziliniai veiksniai tada paprašė Anglijos vyriausybę, kad patikrintų laivą ir norintį pabėgti išlaisvintų. Kratą padarė 120 policijos pareigūnų. Iš tikrųjų jie surado Antoni Klimovičių, kuris jau buvo surakintas ir turėjo būti Lenkijos uoste perduotas Sovietų saugumo policijai. Policija Klimovičių išlaisvino ir laivui leido plaukti toliau.

Temzės upės krante stovėjusi didelė žmonių minia ir stebėjo policijos veiksmus. Klimovičių išlaisvinus buvo sukeltos didelės ovacijos.

Pažymėtina, kad netoliese lenkų laivo stoviniavo karo laivas — naikintojas, pasiruošęs, dėl visa ko, įsikišti, jeigu lenkų laivas bandytų pabėgti.

Anglijos vyriausybės žygį tenka tik sveikinti.

Trumpai

* Kinijoje 1 milijonas valstiečių ir kareivių stato užtvankas Yangtze ir Hwai upių pakraščiais, kurios bando išėti iš krantų. Potvyniai kilo dėl nepaprastai smarkaus lietaus, kokio toje vietoje nėra buvę jau per 100 metų.

* Atlanto Sutarties Tautų Organizacijos vyriausias Atlanto jėgų karo vadas adm. J. Whright pareiškė, kad Rusija daro visas pastangas įsigalėti jūrose, kad karo atveju galėtų paraližuoti susisiekimą tarp Europos ir Amerikos.

* JAV-bių karo laivyno ministerija paskelbė, kad numatyta statyti ketvirtas 60.000 tonų lėktuvnešis ir dar du povandeniniai laivai, varomi atominė energija. Du povandeniniai laivai jau baigiam: Nautlus ir Sea Wolf.

* Tarp JAV-bių ir Britanijos vyksta pasitarimai dėl naudojimo Woomeros (Pietų Australijoje) vairuojamų raketų laidymo stoties galimo karo Azijoje atveju.

* Queenslande psichiatrinė ligų ligoninių seserys bei slaugės, viso 700 asmenų, paskelbė 24 valandų streiką, reikalaujamos padidinti aptarnautojų skaičių. Policija skubėjo į ligonines, kad durniai neišbėgiotų, nes jų tarpe yra nemaža ir kriminalinių nusikaltėlių.

* Persijoje didžiulės liūties nunešė 15 kaimų. Prigirė apie 150 žmonių, apie 100 dingo be žinios, apie 400 sužeistų ir tūkstančiai liko be pastogės.

* Prez. Eisenhoweris pareiškė spaudos konferencijoje, kad jeigu Prancūzija bei Italija neratifikuos Europos armijos sutarčių, tai Amerika pasirodysi suteikiusi Vakarų Vokietijai pilną suverenitetą, nes tik Vokietija lieka geriausia sąjungininku kovoje su raudonąja ekspansija.

* Vieną Amerikos firma dovanoja Australijai "radio akį", didžiulį radio teleskopą, kuris bus pastatytas Sydnejuje ir kainuos apie 250.000 dolerių.

* Vokietijoje, netoli Wormso, susidūrus autobusui su traukiniu, užmušta 21 asmuo.

* Amerika atlygina Japonijai 800.000 dolerių už nuostolius, kuriuos padarė japonams hidrogeno bombos sprogimas Bikini saloje.

* Queenslande pilietis Clement Lovi buvo taip bičių sugeltas, kad pakelyje į ligoninę mirė. Jis norėjo perkelti bites iš vieno avilio į kitą.

* Pietų Korėjoje didelės liūties nunešė daug namų, tiltų ir padarė kitokių nuostolių. 44 žmonės prigirė, 30 sužeista ir keli dingo be žinios.

* "The Sun", vienas Melbourne dienraščių, savo vedamajame rašo, kad Australijos kelias yra tik su Amerika.

* Imigrantų skaičius Australijoje nuo 1946 metų tuoj pasiekė 1 milijoną. Vidutiniškai per metus imigruos apie 100.000 žmonių.

Ponus MOCKŪNAS,

sūnaus gimimo proga, nuosirdžiai sveikina ir linki naujagimiui sveikam augti ir stiprėti tėvų džiaugsmui ir lietuviškosios bendruomenės labui.

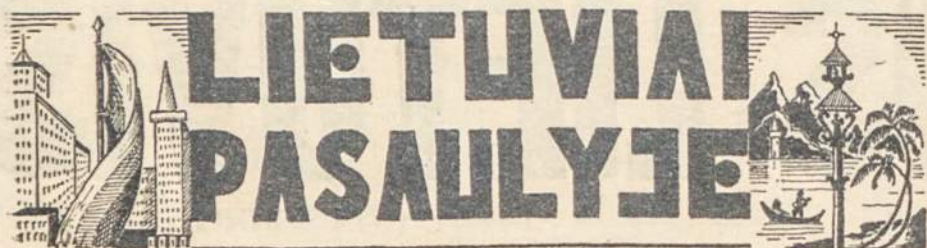
V. ir J. Venclovavičiai

AZIJOS GYNYBOS PAKTAS

Apie rugpjūčio 10 dieną prasidės aktyvūs pasitarimai tarp JAV-bių ir Britanijos dėl Azijos gynybos pakto sudarymo. Pakto sudarymo reikalais pasitarimai jau eina senokai, bet labai nesklaidžiai dėl Anglijos neigiamos laikysenos.

Platesni pasitarimai numatomi rugsėjo mėnesio pradžioje, kurie įvyks Filipinuose. Laukiama kai kurių Azijos tautų atsakymų (Indijos, Burmos, Indonezijos, Pakistano, Ceilono).

Numatoma, kad ir Australijos min. pirm. Mr. Menzies netrukus važiuos į JAV-bes. Mat, Australija darosi pagrindiniu punktu kovoje su komunizmu įsigalėjimu Azijoje ir jo pasistūmėjimu į pietus, Australijos link. Svarstomas klausimas dėl Australijos kariuomenės dalinių siuntimo į Malajus, Queenslande kariuomenės daliniai terniruojami kovoti džiunglių sąlygose.

ARGENTINA

* Liepos 17-ji paminėta kaip išėvių diena.

Ta proga pagerbti ne tik prieš 21 metus žuvę "Lituanicos" didvyriai Darius ir Girėnas, bet ir prisiminti svarbiausieji išėvių lietuvių uždaviniai kultūrinė ir tautinė srityse. Pasiryžta su dar didesne energija remti visas kultūrinės ir politinės išėvių pastangas garsinant lietuvių ir Lietuvos vardą tarp svetimųjų.

* Argentinos radijo klausytojams pažįstamas 10 metų lietuviukas A. Dominas, kuris dainuoja lietuvių liaudies dainas, skambina fortepionu ir griežia kitais muzikos instrumentais. "Lietuviškas Wunderkind".

* Argentinoje nužudyti 2 lietuviai ūkininkai — 1941 m. Simonas Gaišas, o šiemet gegužės 1 d. ir jo brolis Jonas Gaišas, perėmęs valdyti anksčiau brolio paliktą turta. Dabar jų turta siekia apie 400.000 pezu. Okup. Lietuvoje Leipūnų km., Valkininkų valsč. yra likęs trečias brolis — Antanas Gaišas. Kol susiras nužudytųjų giminės, Vila Canas policija šiam lietuvių ūkiui saugoti laikinai pasiskyrė vietinį darbininką, bet dabar ūkį mėgina išreikalauti visai svetimi žmonės.

* "Mūsų sąlygose p.p. Kazimiero ir Marijos Stankūnų jau visiems žinoma dovana — puikus vasarnamis Kordobos kalmuose lietuviško jaunimo auklėjimo tikslams yra, gal būt, reikšmingesnė ir brangesnė už bet kurią milijoninę Fordo įstaigą JAV-bėse", rašo "Laike" L. Sruoga. Reikia tikėtis, kad jie neliks vieninteliai.

* Argentinos Lietuvių Muziejus netrukus bus atidarytas. Jam paaudota rėnybių, turničių daugiau kaip 200 metų senumo.

BOLIVIJA

Bolivijos lietuviai.

Pasirodo, ir čia esama lietuvių, tik ne daug. Santa Cruz mieste gyvena su savo šeima Jonas Laurinavičius, kilęs iš Verpių v., Ukmergės apskr. Antanas Laurinavičius su šeima — Sucrės mieste, o jų giminės Elena ir Jonas Osauskai — Cochabos mieste. A. Laurinavičius turi lietuviško krūpniuko fabriką, už kurį yra gavęs sidabro medalį ir garbės diplomą, o šiemet tikisi gauti aukso medalį. J. Osauskai specializuojasi alaus dirbimo technikoje, visi gyvena pasiturintai.

D. BRITANIJA

* Daugumas lietuvių D. Britanijoje gyvena miestuose. Žymesnės kolonijos yra Londone, Glasgove, Manchesteryje, Bradford, Nottinghame, Converyje, Birminghame, Derby. Daugumas lietuvių

dirba tekstilės ir metalo pramonėje. Į D. Britaniją

1947-48 m. iš Vokietijos atvyko apie 6.000 lietuvių, kurių čia liko tik apie 3.000, nes kiti išvyko į Kanadą ir JAV.

Bradfordas yra žymiausias Anglijos tekstilės pramonės centras, kuris turi apie 300.000 gyventojų. Šiame mieste gyvena apie 300 lietuvių. Tai daugiausia šeimos su mažais vaikais, kurių čia skaičiama apie 60. Visi dirba tekstilės fabrikuose, beveik kiekviena šeima turi savo nuosavus namus, gyvena neblogai. Čia gyvena ir lietuvis kunigas, J. Kuzmickis, kuris aptarnauja ne tik koloniją, bet ir plačią apylinkę. Kolonijos kultūrinė veikla yra gyva, nes veikia keletas organizacijų; iš jų žymesnė — DBLS.

Nottinghame lietuvių kolonija, kurią sudaro apie 250 lietuvių yra viena iš veikiausių. Čia įvyksta gerai parengti minėjimai, koncertai ir suvažiavimai. Susipažinti ir užmegsti artimesnių ryšių DBLS apygardos rūpesčiu š.m. rugpjūčio mėn. 7 d. yra

rengiamas visos D. Britanijos lietuvių sąskrydis.

D. Britanijoje veikia trys vargo mokyklos: Bradford, Manchesteryje ir Corby. Bradford mokykla veikia jau ketvirtį metų; joje šiuo metu mokytoja kun. J. Kuzmickis, J. Varanavičius, O. Peleckienė ir V. Ignaitis. Šią mokyklą lanko 30 mokinių. Vargo mokyklų reikalu išsamų straipsnį buvo atspausdinęs "E. Lietuvių", vargo mokyklos mokytojas J. Varčius, kuriame konkrečiais pavyzdžiais nurodė, kaip turi būti organizuojamos ir tvarkomos savaitgalio mokyklos D. Britanijoje. Artimiausiu laiku numatoma atidaryti šios rūšies mokyklas Londone, Nottinghame ir kitose kolonijose.

JUNG. AMERIKOS V-bės

Amerikos lietuvių spauda

plačiai ir šiltai atžymėjo Lietuvos žemumo pasiuntinio JAV-se ir Vasario 16 d. Akto signataro Jono Vileišio žmonos Onos Kasmauskaitės — Vileišienės mirtį ir nuopelnus savajam kraštui. JAV-se gyvena velionės dukterė pasižymėjusi visuomenės veikėja A. Devenienė su šeima: vyru Dr. M. Deveniu ir vaikais — Dr. Algirdu, inž. Kęstučiu ir Dalia Deveniais, dukterė Rita Lenkaitienė su šeima, sūnūs Dr. Kazimieras ir Dr. Petras Vileišiai su šeimomis.

* LKD rajoninė konferencija Čikagoje pareiškė padėką VLIKui už telkimą politinių jėgų Lietuvos laisvinimui. Konferencijai pranešimą apie dabartines Lietuvos laisvinimo problemas padarė VLIKo pirm. M. Krupavičius.

* III-čiame visuotiniame Amerikos

MVD PULKININKAS LIUDIJA APIE LIETUVIŲ TAUTOS AKTYVIĄ REZISTENCIJĄ

Iš pulk. leit. Gregorijaus Stepanovičiaus BURLECKIO parodymų

1. Asmuo: G. S. Burleckij (alias Viktorov) yra arti 40 metų amžiaus, paraulės kazoko batusiuvo sūnus, vedęs. Jis baigė zootechnikų mokyklą ir nuo 36 metų yra komsomolo narys. 1938 m. baigė NKVD karininkų akademiją leitenanto laipsniu. Į komunistų partijos narius pakeltas 1943 m. ir apdovanotas 6 Sovietų ordiniais. Jis buvo paskirtas į MVD — NKVD kariuomenę (woisk) ir tokiu būdu nėra vadinamasis "operatyvinis" MVDistas, kaip garsūs kpt. Chochlovas. Tarp sovietinio saugumo kariuomenės ir eilinių saugumiečių panašus skirtumas, koks kad buvo tarp "SS ginklo dalinių" (ka-

rinių) ir paprastųjų SS-ininkų (ėjusių policijos funkcijas). Jis sakosi, kad jo profesija esanti karininko ir kad jis yra dalyvavęs "didžiajame tėvynės kare".

Jau 1943 metais, vos atkariavus kai kuriuos vokiečių kariuomenės Tarybų Sąjungos plotus, MVD daliniai pasiūnčiama tenai "manevrams". Taip 1943 m. lapkričio mėn. MVD daliniai likviduoja ir sugaudo karečių autonomines srities gyventojus, kurie išvežami į sovietinę Aziją. Toliau sekė 1943 gruodžio mėn. kalmukų autonominės respublikos likvidavimas.

1944 vasario 23-ją, "raudonosios armijos" šventės dieną, iki vieno išvežami čekėnų — ingušų respublikos gyventojai — su komunistų partijos nariais priešakyje.

Po jų eina Krymo totorių išvežimas. Liudininkas pasakoja, kad kalmukų išvežimuose rusai buvo tiesiog priblokšti ir vos nemetė ginklų iš baimės. Kalmukai, masėmis suvaryti su vaikais kaip gyvuliai, neištarė nė vieno žodžio. "Tai buvo reakcija žmonių, kurie už mus buvo visa galva aukštesni savo žmoniškumu ir prakilnumu. Aš tada susigėdau savo rusiškos kilmės", pareiškė pulkininkas. Šiems deportacijų veiksmams vadovavo tuometinis vidaus reikalų viceministeris lietuviams gerai pažįstamas Serovas, kuris šiuo metu eina atkurtosios MGB viršininko pareigas. Operatyviniams veiksams Kryme vadovavo gen. pulk. Kabulovas — su štabo būstine Simferopolyje.

Liudininkas sakosi per šias operacijas įsitikinęs, kad būti MVD kariuomenės karininku reiškia būti skerdiku. Tada pasirūpino, kad būtų perkeltas pasieniečių dalinius. 1944 metais jis iškeliamas Lietuvos.

2. Kova prieš "banditus" pavergtoje Tėvynėje.

Visus, kurie jų režimui priešinosi su ginklu rankoje, bolševikai vadina "banditais". Kalbėdamas apie Lietuvos "banditus", pulk. Burleckij pakartotinai pabrėžė, kad tai ne banditai, o

patriotai, narsūs kariai, kurių bolševikai niekad nėra ginklų ir kovoje nugalėję.

Prieš jam atvykstant Lietuvon ten jauėjo "valymai". Vadinas, Lietuvos "išlaisvinimas" žmonėms atnešė egzekucijas, deportacijas, tarybų, sovietinę aroganciją, vienkiemiu ir ištisų kaimų deginimą. 1944-45 metų "valymuose", liudininko žiniomis dalyvavo šie daliniai: 1 Maskvos šaulių divizija ypatingiems reikalams (štabas Vilniuje su viršininku gen. Vetrovu 23, 24, 94, 85, 97 "pagraniečnikų" specialiniai (rinktinės) gausybė milicijos, "liaudies gynėjų" (stribų), partinis aktyvas ir reguliariosios raud. armijos daliniai, jų tarpe — specialūs baudžiamųjų ekspedicijų vienetai.

Visas kraštas buvo padalintas į operatyvinius sektorius, iš kurių liudininkas atsimena Vilniaus, Kauno, šiauliu, Trakų, Panevėžio, Tauragės ir Jurbarko apygardas. Kiekvienai apygardai buvo skiriamas "načalnikas" — politinis igaliotinis — su MVD pareigūnais, atsitytais iš Maskvos, ir operatyvinio sektoriaus atstovai — kariškiai. Tokių B. atsimena gen. Vetrovą, gen. Bičkovskį (Tarybų Sąjungos "didvyrių"), pulk. Medviejevą, 95-tos pasieniečių rinktinės vadovą, pulk. Skorodumovą ir kitus.

Tuo pat laiku prie Lietuvos komunistų partijos centro komiteto atidaromas "specialus orgbiuras", kuriam vadovauja iš Maskvos atkeltas visasąjunginės kompartijos ek narys Suslovas.

Šis pareigūnas, nors formaliai žemesnio laipsnio už Lietuvos kom. partijos galvas, vadovauja visai akcijai ir yra atsakingas už jos eigą. Tasai "orgbiuras" atsakingas tik Maskvai, o jo uždavinys — "įtvirtinti tarybinę valdžią Tarybų Lietuvos teritorijoje". Jis koordinuoja ir telkia visą vietinį valstybinį ir partinį aparatą vienam tikslui — sužlugdyti pasipriešinimui, likviduoti patriotinei lietuvių tautos rezistencijai. Kariniam sektoriui vadovauja vidaus reikalų komisaras gen. Bartasiūnas. Jo štabas sudarytas iš visasąjunginių NKVDistų.

Kovai prieš partizanus koncentruojamos didelės NKVD pajėgos.

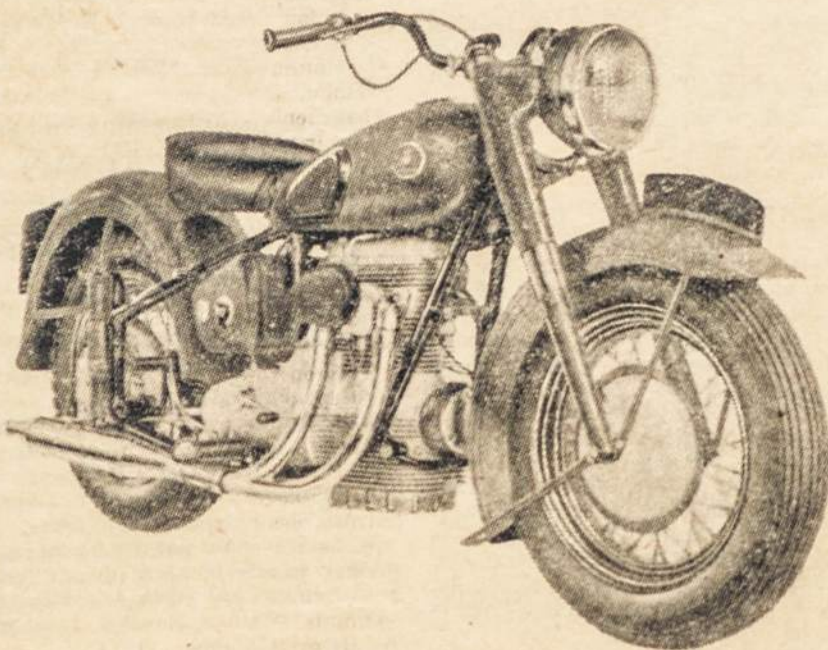
(Tąsa 3 psl.)

DANTŲ CHIRURGAS

J. H. CUNNINGHAM

Oxford Chambers
192, North Terrace, Adelaide, S.A.
Specialybė: aukso karūnelės ir aukso tilteliai.

KALBAME VOKIŠKAI.

LAIKAS — PINIGAI
Greitas susisiekimas sutaupolaiką

NAUJI IR VARTOTI MOTO CIKLAI IR MAŠINOS

Supreme Motors

123 GOUGER STREET, ADELAIDE
Lengviausios išsimokėjimo sąlygos.

MINĖJO VILNIAUS "ISLAISVINIMO" DEŠIMTMEČI

š.m. liepos 13 d. bolševikai minėjo "dešimtąsias Vilniaus išvadavimo iš fašistinių okupantų metines". Ta proga buvo suruošta visa eilė bolševikinių iškilnių ir pasakyta propagandinių kalbų. Per radiją J. Šimkus skelbė, kad, girdi, "tarybų šalies vyriausybė 2 kartą grąžino Lietuvai jos sostinę", kad "Vilnius tapo antruoju Maskvos broliu" ir dabar "didingai žengia į šviesų komunizmą, visas savo jėgas skirdamas galutinei komunizmo pergalei pasiekti". Tai "pergalė" atžymėti istorinis revoliucinis muziejus turėjo surengti parodą, vaizduojančią "Vilniaus taikos statybos dešimtmetį". "Tiesa" savo vedamajame ir šia proga pabrėžė, kad, esą, "pikčiausieji visų taikingųjų tautų priešai amerikiniai imperialistai nesliauna žvanginčių ginklais ir kurstę naują karą". Sniečkus ypač išskėlė lietuviškais vardais veikusių bolševikinių partizanų "nuopelnus". Esą, buvę nuleisti nuo bėgių 364 ešalonai, apie 2000 vagonų, 300 garvežių, sunaikinta daug "karinių objektų", "užmušta daugiau kaip 10.000 okupantų kareivių, karininkų ir policininkų". Okupantų garbintojas Sniečkus taip pat pabrėžė, kad, girdi, "Amerikos monopolistai pučia karinę isteriką, kursto naują karą". J. Paleckis savo straipsnyje skelbė, kad "hitlerininkai buvo numatę išnaikinti apie 30 mil. žmonių Rytuose, paversti vergais ir išnaikinti ištisas tautas", tarp jų ir lietuvių, o į vakarus pasitraukę tremtiniai esą "tik su hitlerininkais išbėgę liaudies išdavikai, hitlerberniai, padėję okupantams smaugti ir apgauti Lietuvos liaudį". Panašius "liaupsinimus" būta ir daugiau. Kai vienus okupantus pakeitė kiti, dabar bolševikai stengiasi įrodinėti, kad Vilnius per tuos 10 metų savo statybos tempais bus pralenkęs net Vak. Europą

ar amerikiečius. Gi už viską tenka dėkoti kom. partijai, raud. armijai ir Sov. Sąjungai! Tačiau apie tą patį Vilnių tie patys bolševikai vadai dar neseniai yra visai kitaip šnekėję. Štai J. Paleckis TS Aukšč. Tarybos posėdy Maskvoj balandžio mėn. skelbė, "Vilnių nepakankamai išvystyta pramonė, nėra stambiųjų įmonių" ... Gyv. namų statyba vykdoma nepakankamai, apibartos taip pat įvairios sąjunginės ministerijos už nesirūpinimą Vilniumi. Dar žiauriau Vilniaus "tempus" š.m. balandžio 9 d. "Tiesoj" pavaizdavo Vilniaus vykd. k-to pirmininko pavad. Jurčenko, nurodęs, kad savivaldybė gaunama daugybė skundų, gyventojai ne tik negauna naujų butų, bet ir neprisi-prašo, kad atremontuotų senuosius. Per pastaruosius 4 metus Vilniaus statybos trestas tepastatė vos vieną namą. Jų statyba nesirūpina nė įvairios ministerijos. Panašius duomenis jis pateikė ir daugiau, gale šaukdamas: "reikia padaryti galą tokiai padėčiai" ... Panašiai "pažangą" bolševikai stengiasi pavaizduoti ir kitose srityse, nusišėdami per tuos 10 naujos okupacijos metų vykdytą pavergimą ir gyventojų siaubą, skelbdami jį kaip gyventojų "išlaisvinimą" ir jų "padėką" okupantams ...

KAIP ATSIDEKOTA DEKADININKAMS

Vilniaus radijo pranešimu, Minist. Tarybos ir Lietuvos kp. c. k-to nutarimu "ryšium su lietuvių literatūros ir meno dekada Maskvoje buvo priimta visa eilė priemonių". Sąjunginė vyriausybė valst. operos ir baletu teatro darbuotojams žymiai padidino atlyginimą ir prailgino atostogų laiką. Siauinių ir Klaipėdos dramos teatrums paauskštintos "teisines grupės". Respublikos teatrų ir muzikinių darbuotojų skaičius padidintas iki 157,

LIETUVIAI DALYVAUS PASAULINIAME SPAUDOS KONGRESE

Brazilijoje šiemet iškilmingai minima Sao Paulo miesto, svarbiausio jos ūkinio ir pramoninio centro, 400 metų įkūrimo sukaktis. Ta pačia proga Paulistų Spaudos Sąjunga yra nutarusi suruošti Sao Paulo mieste I-ji Pasaulinį Spaudos Kongresą, į kurį per Lietuvos konsulą Sao Paulo mieste A. Polišaitį yra pakviesta ir VT Informacijos Tarnyba drauge su lietuvių žurnalistų ir spaudos organizacijomis, veikiančiomis užsienyje. Į kongresą kviečiami visų pasaulio valstybių žurnalistų ir spaudos organizacijų atstovai, iš kiekvieno krašto — po tris. Kongresas šaukiamas š.m. lapkričio 6-13 dienomis. Į jį nuvykusiems atstovams 10 dienų, įskaitant ir ekskursijas, bus teikiamas nemokamas išlaikymas (butas ir valgis), tik už kelionę reikės užsimokėti patiems, bet ir čia tikimasi gauti nuolaidų. Kvietime, pasirašytame Paulistų Spaudos Sąjungos pirmininko Arsenio Tavolieri, nurodytos sąlygos, kokiomis minimieji atstovai gali būti pasiūti

TL valstybinių leidynų iki 64. Nutarta mėnesinio atlyginimo suma premijuoti darbuotojus, dalyvavusius dekadaj ir ją organizavusius. Užtat partijos miestų ir rajonų komitetai, kom. jaunimo ck. profes. s-gų taryba ir rašytojų, dailininkų bei kompozitorių s-gos su kultūros ministerija įpareigojos "plačiai išvystyti darbą", kad "darbo žmonės būtų supažindinti su dekados politine reikšme, vystant lietuvių tarybinę kultūrą, stiprinant lietuvių tautos ryšius su rusų tauta, su visomis TS tautomis". Taip pat paskirtos lėšos konkursui pravesti "daugiaveiksmei pjesei, masinei lietuvių tarybinei dainai, lietuvių tarybinės estrados repertuarui, geriausia masiniam paveikslui ir tematiniam plakatui sukurti." Sovietai numatė išleisti apie dekadą platų leidinį. O LTSR AT prezidiumo įsakymu valstybiniam liaudies dainų ir šokių ansambliui suteiktas "nusipelnusio respublikos ansamblio vardas", operos ir baletu teatras pavadintas "LTSR valstybinio akademinio operos ir baletu teatru."

ir kokioms jie kongrese naudosis teisėmis bei privilegijomis.

Kongrese numatytos svarstyti šios problemos: 1. spaudos laisvė (įstatymleidyba, kontrolė, teisė informuoti), 2. informacinė etika, 3. informacijų paskleidimas ir jų technika; taip pat profsienio žurnalizmo reikalai, globa, profsienio žurnalistų organizacijos, jų bendradarbiavimas etc.

Sao Paulo sukakčiai atžymėti iškilmės pradedamos netrukus. Tautų Paviljone šalia kitų dalyvauja ir lietuviai su savo paroda, tuo būdu kuo galėdami prisidėdami prie Lietuvos vardo garsinimo.

Paroda S. Paoly bus atidaryta rugpjūčio 21 d. Lietuvai vieta Tautų rūmuose išrūpinta kons. A. Polišaičio ir S. Paulo Lietuvių Tarybos atstovo kun. P. Ragažinskio pastangomis. Lietuviai gautosiomis patalpomis solidarai pasidalino su estais ir latviais. Lietuvos parodai ruošti komitetas su visomis savo sekcijomis smarkiai išplėtė veiklą, išjudindami visą lietuvių koloniją. Projektuojama išleisti ir atskirą brošiūrą. Parodai tinkamai iš Brazilijos ministerio Dr. Horacio Laparuošti gauta aukų, tarp jų 10.000 Cr. \$ fer, kuris yra kilęs iš Lietuvos. Ryšiumi su šia sukaktimi Lietuva

buvo pakviesta dalyvauti ir visoje eilėje k. kongresų,

būtent — per maršalą Dr. Emmanuel Marques Porto pirmąsias Brazilijos karinės medicinos kongrese, rugpjūčio 8-16 d. ruošiamame pirmajame tarptautiniame socialinės teisės kongrese, lapkričio 5-15 d.d. tarptautinėje filatelistų parodoje, kur kon. A. Polišaitis yra pakviestas nariu į garbės komisiją ir kur paprašyta išstatyti taip pat ir Lietuvos pašto ženklus.

Tik apsigedęs giria savo jauną žmoną: — Mano žmona, — jis sako, — yra tokia ekonomišką, kad kai nupilamas nuo auksinių žuvelių vanduo, ji išverda iš jo žuvis sriubą dviem dienom.

MVD PULKININKAS LIUDIJA...

(Atkelta iš 3 psl.)

Partizanai gerai ginkluoti, jų esama visur ir niekur. Ginkluoti tiek vokiškais, tiek rusiškais ginklais, kai kur minosvaizdžiais, artilerijos pabūklais, o vietomis net ir lėktuvais.

Prienu — Rūdos girių kvartalai mėnesiais dieną naktį "sukuojami". Be rezultatų. Pagauti partizanai patys žudosi, nepavyksta tarpe jų įkišti agentų, tardomi neišduoda paslapčių — net po didžiausių kankinimų. Nustatoma, kad jie turi susikrovę dideles atsargas. Kariuomenė greit pavargo — ir iš tarybinės valdžios "įtvirtinimo" nieko neišėjo. Tada griebtasi desperatiškų priemonių. Skelbiama amnestija "banditams", kurie savo noru pasiduos, atiduos ginklus, ir net pažadama pagalbos legalizuotis: dokumentai, darbas, asmens neliečiamybė. Pasisekimas — lygus nuliui.

Tuo pat metu 1944 m. rugsėjo mėnesį Panevėžyje šaukiamas operatyvinių įgaliotinių slapto pasitarimas.

Į jį atvyksta ir pats Burleckis. Jame dalyvauja LKP ck sekretorius A. Sniečkus, gen. Bartašiūnas, operatyviniai apygardų įgaliotiniai, vienetų vadai ir pavaduotojai politiniams ir propagandos reikalams bei vietinių NKVD teritorinių vienetų pareigūnai.

Pasitarimui vadovauja tuometinis vidaus reikalų komisaro Berijos pavaduotojas Kruglovas (dabartinis vidaus reikalų ministeris) su specialiais Berijos ir Stalino įgaliojimais.

Jis pirmiausia duoda padėties apžvalgą, išpeikia Sniečkų ir Bartašiūną, kuriems išreiškia asmeniškai draugo Stalino ir politbiuro nepasitenkinimą operacijų eiga. Jis įsako iš "žodžių pereiti į veiksmus". Reikia atimti iš banditų "bazę", kuria jie remiasi: tai — šeimos nariai, "buožės", inteligentai, giminės. Jis įsako šią visą "bazę" išdeportuoti. Įsako sustiprinti agentų veikimą panaudojant provokatorius. Pinigas, esą, rolės nevaiddina. Visomis priemonėmis reikia naudotis: papirkimu, žudymu, patriotiniais jausmais, tardant esančios leistinos visos priemonės. Esą, tačiau viena sąlyga: reikia būtinai išspausti teisybę.

Tuo pat metu reikia laukti naujų karinių operacijų išdavos. Naujai bus valomi miškai, laukai ir gyvenamosios vietos. Čia reikia naikinti partizanų — "bandi-

tų" — "gyvąją jėgą". Kas valymų metu bėga, traukiasi — saudyti be tardymo, jeigu pabėga kas nors — "banditas" ar ne — į kokią nors gyvenamąją vietą — ją sunaikinti. Gyvuliai, paukščiai ir t.t. perduodami vietinės kompartijos organams. Baigdamas Kruglovas išreiškė viltį, jog pareigūnai parodys, kad jie esą verti tokio didelio vidaus reikalų komisaro, kp. ck-to ir vyriausybės pasitikėjimo. Operacijas reikia baigti greit ir pagrindinai.

Ir buvo tie įsakymai vykdomi! Bet kaip!

zmonės imta masiškai žudyti, kaimai deginti, belaisviai kankinti ir daužyti. Čia liudininkas duoda visą sąrašą kankinimo priemonių, kurias šlykštu ir pakartoti. "Lietuvių tauta dūsavo ir plūdo krauju — tačiau ji nepasidavė", sako pulk. Burleckis.

Jis sakosi, kad jo dalinys dalyvavo "likviduojant" pietinės Lietuvos partizanų vadą Miškinį.

Tačiau ir šios priemonės neprivėdė prie vadinamojo "banditizmo" likvidavimo. Galiausiai patys partizanai nutarę savo išorinę veiklą sustabdyti. Jie esą pamatę, kad aktyvus pasipriešinimas atnešas milžiniškų nuostolių ir kad greit neduos kitų rezultatų. Todėl Lietuvos partizanų vadovybė nutarė pakeisti savo taktiką — idant išgelbėti kadrus, kaip pareiškė liudininkas. Tik dėl to "sustiprėjęs" sovietinės valdžios režimas Tarybų Lietuvoje.

Pulk. Burleckis buvo perkeltas į šiaurės Rytprūsius ir į Lietuvą grįžo 1949, kur išbuvo iki 1951 m. pabaigos. Grįžęs jis jau radęs įvedamus kolchozus. Kolchozinimo metodai — tie patys, kaip Rusijoje, — lydimi tūkstančių deportacijų.

Burleckis kviečia netikėti sovietinėmis melo statistikinėmis apie kolchozus.

Lietuvoje kolchozininkai neateina iš ryto į darbus. Vos ne vos pavyksta juos varu privaryti prie darbo apie kokią 11-12 valandą, ir tai tik pusę arba du trečdalius. Svencijų dienomis ar turgaus dieną jie visai nepasirodo. Jie melia dirba, gerai ir sunkiai, savo namuose. Tokia padėtis verčia sovietus sėjos ir daigos metu pagalbon žemės ūkio darbams atlikti pasiūsti kariuomenės dalinius. Jisai sako, kad tai labai blogai atsiliepią į kareivių politinę moralę, nes jie patys yra daugiausia ūkininkų vaikai ir greit išsivysto

tarp jų ir kolchozininkų solidarumas, kurio labai nemėgstanti partinė valdžia.

Partizaninio judėjimo ranka vis dar tebejačiuma.

Čia vienur, čia kitur dingsta ypač pasižymėję pareigūnai, kurie išvežami į pelkes ar miškus. Būdinga, kad daugiausia keršijama lietuviams komunistams, kurie laikomi išdavikais. Kitas Rusijos tautas partizanai mažiau liečia, žinodami, kad jie yra tik akli frankiai.

Ir tuo metu dar ėjo kovos ir valymai, kuriuos vykdė teritoriniai MVD daliniai: dvi operatyvinės kariuomenės divizijos, antroji bei 4-ji divizija, vadovaujama Vetrovo ir gen. Pijaščiovo. Blogiausia bolševikams tačiau buvo tai, kad pairo jų pačių karių moralė. Vis dažnėjo kareivių perbėgimai pas partizanus. Pats pulk. B. sako, kad tokių žiaurumų, kaip Lietuvoje, jis nėra išgyvenęs per visą savo "karjerą", kad tokių laisvę mylinčių žmonių niekur nėra matęs

ir kad tik ten, Lietuvoje, galutinai įsitikinęs sovietinės sistemos pragaištumu, apsisprendęs iš to pragaro sprukti.

3. Kaip vykdomi bolševikiniai "rinkimai".

Bolševikinė propaganda įrodinėja, kad visokie jų rinkimai esą "laisviausi", "demokratiškiausi visame pasaulyje", kad tuo būdu "visa tauta parodo partijai savo pritarimą" etc. Tačiau visai ką kitą sako šurpi tikrovė. Tą tiesą viešai patvirtina kad ir pereitais metais laisvėn pasitraukęs MVD pulk. Burleckis, turėjęs daugybę progų patys tokius rinkimus stebėti iš arti tiek Lietuvoje, tiek Sov. Sąjungoje. Jis ne tik liūdijo Kersteno komitetui, tiriančiam komunistinę agresiją, bet iš Muencheno taip pat kreipėsi "Amerikos Balso" bangomis į savo tautiečius rusus.

Vienoje kalboje jisai rusams pavyzdžiu pastatė lietuvius,

kurie įrodė, kaip reikia priešintis bolševikų režimui, pabrėždamas, kad laisvės troškimo lietuviuose užgniaužti nepavyksta nė bolševikams. Jis pirmiausia šitaip pavaizduoja "rinkimus" Rusijoje: "Rusijoje žmonės seniai apsiprato su tuo sovietiniu "falšu", kuris vadinamas "rinkimais". Rusijoje niekas iš balsuotojų neina į specialiai parengtas rinkimų kajutes — nebent dar pasirašyti į biuletenį papildomų partijos liaupsinimų. Tiesa, žmonės eina balsuoti jau iš pat ryto. Ateina ne dėl rinkimų, o dėl "bufeto", pastebėjo kalbėtojas. Sovietų propaganda, žinoma, pučia, kad tai yra "entuziazmo pasireiškimai". O faktiškai — visai

kas kita! Bufetai apkrauti įvairiomis gerybėmis: dešrelėmis, sviestainiais, pilna aiaus, saldainių — ir viską galima gauti labai pigiai. Ne balsavimo urna, o bufetas patraukia "rinkėjus". Jau vaikai klausia motinas: "Kada bus "vibori" (rinkimai) — ir jų laukia kaip Velykų. Kiti skuba iš ryto "atbalsuoti", nes rinkimai jiems reiskia laisvą dieną, tad likusią dieną dalį nori bent pasilsėti. Jau apie 10-11 valandą bufetai tušti. Kas vėliau ateina, nieko nebegauna — nebent dar pasigerti ir pašokti. Štai kodėl Rusijos rinkėjai jau "atbalsuoja" iš pat ryto pradėdami 6 valanda!

Visai kitas vaizdas, Burleckio teigimu, Lietuvoje, kur jis atsidėjęs stebėjo "rinkimus" 1950 m. į TS Aukščiausiąją Tarybą (pavasari) ir į vietines tarybas rugsėjo mėnesį. Dvi tris savaites prieš rinkimus pradeda jaudintis saugumo organai. Iškratomi rinkiminiai būstai ir pastatomos sargybos. Rinkiminių komisijų nariai, be urnų, rinkiminių lapelių ir bylų, ateina nešini automatais. Jokių eilių nepastebėsi — nėra rinkėjų, kurie domėtųsi rinkimais arba bufetais. Ateina 11-12 valanda, ir balsavusiųjų skaičius vis dar labai menkas. Ateina 3-4 valanda po pietų — ir vis dar nėra patenkinamų rezultatų. Menki duomenys telefonu pranešami į centrus, ir tada prasideda plūdimai, barimai, pykimai ir rėkimai tarp pačių bolševikų. Duodami įsakymai, grasinama represijomis ir t.t.

Pagaliau rinkimų komisijų nariams nieko kito nebelineka, kaip lankyti po rinkėjų butus, žinoma, su policijos apsauga. Žmonės, vos tik pamatę ateinančius, tuoj sprunka nuo kitas duris laukan, lieka tik vaikai, seneliai ir paliečiai. Nieko kito tada neišeina, kaip grįžti į būstą, pasiimti urnų ir priversti rinkėjus "balsuoti" vietoje. Tačiau tai per ilgai užtrunka. Seniai ir ligonys atsikalbinėja — esą, jie per silpni biuletenį įmesti urnon. Juokas pagaliau paima pačius "aktyvius", rinkiminių komisijų narius ir sargybinius. Patys drebėdami dėl savo kailio, jie grįžta atgal į būstą ir visi susėda "prie darbo". Įmeta biuletenius į urnas, nebalavusiųjų vardu ir sąraše atžymi "pragolosoval", kad išsaugotų savo sprandą nuo valdžios keršto ...

"Taip, — sako pulk. Burleckis, — vyksta rinkimai Lietuvoje, kur viešpatauja tie patys sovietai, kaip ir Rusijoje. Tačiau Lietuvoje žmonės dar žino, kas yra laisvė, ir kad jos niekas iš jų negali atimti".

MOTERIMS

Redaguoja O. A. Pridotkaitė

LIETUVIŲ SPAUDA APIE MOTERIS

"Darbininkas" (1954.VI.22d.) aprašomas katalikių moterų konferenciją Hartforde (JAV) apie lietuvių moterų šių dienų uždavinius šeimoje ir visuomenėje rašo.

Konferencija buvo pasirinkusi panašią temą kaip ir konferencija, kurią organizavo kaip šių laikų moterų, kurios daug laiko skiria visuomeniniam darbiui, atlieka savo šeimos pareigas.

Tema labai aktuali. Šių laikų moteris, ypatingai JAV-bėse, didesnę dalį laiko praleidžia už savo šeimos. Yra moterų, kurios šeiminiškai šeimos galvai uždirbti šeimai duoną. Bet nemaža ir tokių moterų, kurios ne reikalauja verčiamos palieka namus, o tik norėdamos būti modernios, metasi į sportą, įvairius klubus, arba kitokių būdu jiesko "good time" už savo šeimos ribų.

Kun. J. Steponaitis, kalbėdamas apie vaiko religinį auklėjimą šeimoje, nurodė, kad pirmoji ir pagrindinė moters pareiga yra būti gera motina. Neužtenka duoti pasauliui naują gyvybę, bet reikia augantį kūdikį taip išauklėti, kad jis būtų geras Bažnyčios ir visuomenės narys. Motina turi ir gali to pasiekti savo ir visos šeimos gyvenimo pavyzdžiu. Kūdikis atydziai seka ir pamėgdžioja, tarsi, mažas beždžionukas.

Kas atsitinka su vaikais, kai motina neturi jiems laiko,

dar ryškiau nurodė Mrs. G. Kaneb, išaugęs šiame kontinate, praktiškai pažįsta pavojus, kurie laukia vaiko, kai jis pasilieka be nuolatinės motinos priežiūros. Vaikas atsiduria gatvėje, kur randa blogus draugus, mato netinkamus pavyzdžius, skaito demoralizuojančius komikus ar knygas, žiūri netinkamų filmų ar TV programų. Minėti dalykai yra tikra nusikaltimų mokykla, kuri išleidžia didelius būrius jaunų nusikaltėlių.

Jei motina daugiau laiko skirtų savo mažiesiems, ji galėtų lengvai panaudoti komikus, knygas, filmus, radiją ar TV, kaip gerą auklėjimo priemonę savo vaikams. Ne visi komikai, knygos, filmai ir TV programos yra blogi. Reikia tik rūpestingos atrankos. Tą turėtų padaryti kaip tik motina. Tada tėvams nereikėtų skųstis savo suaugusiais vaikais, kad jie nemėgsta gerų žurnalų, rimtų knygų, filmų, simfoninių koncertų, nelanko muziejų, nesidomi menu. Suaugę mėgsta, ką mėgti bus juos išmokusius jų motina, kai jie dar buvo maži vaikai.

Ar turėtų moteris pasitraukti iš gyvenimo ir užsidaryti savo šeimoje?

Visai ne. Ji privalo eiti į visuomeninį darbą, nešdama tokias idėjas, kurias iškelė kun. J. Steponaitis ir Mrs. G. Kaneb. Kenksmingas yra moters gyvenimas už šeimos tada, kai ji jiesko už namų tik sau vienai malonumo, nieko neduodama nei visuomenei nei parnešdama savo šeimai.

Moteris, kai eina į visuomenę, turi būti aukštųjų idealų, moralės ir meilės nešėja, anot p. A. Skrupskelienės. Moteris, dirbdama rimtose organizacijose, kurios dažnai kovoja prieš demoralizuojančius filmus, blogas knygas, laikraščius, nedorus papročius, gerina savo gyvenamą aplinką. Gėris, kurį ji įneša į visuomenę, tarsi užmokėstis, grįžta jos pačios šeimos naudai. Šeima yra mažas tos visuomenės narelis. Morališkai sveikoje visuomenėje yra mažiau pavojų ir jos pačios šeimai.

Amerikos Lietuvių Katalikių Moterų Sąjungos pirmininkė Mrs. J. Mack kvietė visas moteris į šią organizaciją tikrai vihojančiu

"amžinos jaunystės receptu".

Anot jos, moteris, kuri gyvenime turi tikslą, kuri nuolat ko nors siekia, kovoja, domisi viskuo gyvenime ir nuolat stengiasi ką nors naują išmokyti, niekad nepasens. Niekas net jos metų neskaičiuos. Atrodo, kad Mrs. Mack rekomenduotas receptas yra daug daugiau patikimas, kaip visi kremai, kurie žada iš 40 metų moters per tris dienas padaryti aštuoniolikine. Gyvenimo pavyzdžiai rodo, kad tiek pasaulinio garso dėl savo darbų sulaukę vyrai, kurie ne tiek rūpinasi išlaikyti jaunystę, tiek žymiosios moterys, iš tiesų ilgiausiai gyvena ir, svarbiausia, niekad nepasens.

Į rezolucijų komisiją pakviestos p. C.

Zilinskienė ir p. I. Ruseckienė įnešė sekančią rezoluciją, mielai priimtą visų konferencijos dalyvių:

1. Moteris pirmiausia turi būti motina. Ji yra pirmoji savo vaikų auklėtoja ir mokytoja, tiek dorovinėje tiek ir religinėje srityje.

2. Moteris turi siekti aukštojo mokslo ir savo šviesiu protu eiti į visuomenę ir nešti ten meilės ir aukštos moralės supratimą.

3. Moteris — motina, kiek galima, daugiausiai laiko turi skirti savo vaiko lavinimui, supažindindama jį su mokslo, meno ir muzikos kūriniais.

4. Moteris turi stoti į organizacijas, nes ji ten mokosi. Ten šviesi moteris bus naudinga Dievui ir Tėvynei.

KĄ VEIKIA LIETUVĖS PASAULYJE

* Miliuskaitė, Rio de Janeiro universiteto studentė, dviračių lenktynėse laimėjo pirmą vietą.

* Vanda Valiulytė, gimusi Brazilijoje, jau kelinti metai yra Sao Paulo "Radio Tupy" stoties pranešėja.

* Brazilijoje Vanda Valtušytė baigė gimnaziją ir įstojo į universitetą.

* Violeta Statkauskaitė išrinkta Buenos Aires gražuole "Regina de Cuenca". Ji yra 18 metų, šiemet baigė gimnaziją ir konservatorijoje pianino klasę.

* V. L. Bucevičiūtė — Malinauskienė baigė Winnipege Manitobos universitete farmacijos fakultetą antru kartu. Lietuvoje tuos pačius mokslus baigė 1935 m.

* Ina Sipelytė, Montrealyje baigianti aukštesniąją mokyklą, kaip geriausia mokinė, gavo mokyklos karalienės titulą ir dalyvavo specialiam visų aukštesniųjų mokyklų karalienių pobūvyje.

* Med. gyd. Martyna Miškienė pati pirmoji iš naujų lietuvių išlaikiusi egzaminus ir gavusi gydytojos teises Mičigano vaistijoje, dabar atidarė savo kabinetą.

* Montrealyje D'arcy McGree aukštesniąją mokyklą baigė: D. Bagušytė, I. Benžaitytė, B. Palubinskaitė, J. Vaitekūnaitė.

* Janina Linstkaitė tarptautiniame šokių ir dainų festivalyje Londone atstovavo lietuvius ir padainavo ariją iš Toscos operos.

Šeimininkėms

MANŲ SAUSAINELIAI

- 1/2 sv. migdolų,
- 1/2 sv. cukraus,
- 2 šaukštai manų kruopų,
- 4 kiauš. baltymai,
- 1/2 citrinos sunkos,
- citrinato, orangeato.

Išplaktus baltymus sumaišyti su cukrumi ir citrinos sunka, po to sudėti manų kruopas ir maišyti apie 15 min., sudėti supiaustytus migdolos (dėl skonio galima įdėti kelis karčius), citrinatą, orangeatą ir vėl gerai išmaišyti. Formą ištepti skystu vašku ir su šaukšteliu dėstyti mažus kupstelius; iš viršaus galima papuošti citrnatu ar padarius mažą įdubimą pridėti marmelado, kepti silpnoje temperatūroje.

KOKOSO RIESUTŲ PYRAGELIAI

- 1/2 sv. cukraus,
- 1/4 sv. kokoso riesutų dribsnių
- 1/2 citrinos sunkos ir tarkuota žievelė,
- 5 kiauš. baltymai,
- vanilija.

Kokoso dribsnius, cukrų, 1 baltymą ir citriną sudėjus į keptuvę maišyti ant lengvos ugnies, kol pasidarys drugna; išplakti likusius baltymus ir palengva maišyti su pašildyta mase, jei bus perskysta, galima pridėti truputį manų kruopų. Kepti ant vaškuotos formos mažus kupstelius lengvoje temperatūroje kol pageltonuos.

FORELES RAUDONAME VYNE

- 2 sv. forelių,

ATSISVEIKINIMAS SU VINCŲ KREVE

"New York Times", įtakingiausias amerikiečių dienraštis, š.m. liepos 8 d. numeryje įdėjo apie Vincą Krėvę — Mickevičių straipsnį, kuriame pažymėjo, kad žinomas Lietuvos rašytojas ir buvęs ministeris pirmininkas prof. V. Krėvė — Mickevičius mirė sulaukęs 71 metų amžiaus. 1940 m. liepos mėn. Sovietų užs. reik. ministerio pavad. Dekanazovas paskyrė jį prieš jo paties valią Lietuvos užsienio reikalų ministru. Antaną Merkį deportavus į Rusiją, prof. V. Krėvė — Mickevičius ėjo ir ministerio pirmininko pareigas. Jam užprotestavus dėl rusų vedamos politikos, jis buvo pašalintas iš pareigų. Po to netrukus Lietuva buvo įjungta į Sov. Sąjungą.

Svarbiausi Krėvės — Mickevičiaus veikalai yra "Dainavos šalies senų žmonių padavimai", "Sarūnas", "Skirgaila" ir romanas "Dangaus ir Žemės Sūnūs". Krėvė — Mickevičius gimė Lietuvoje. Studijavo Kijevo ir Lvovo un-tuose. 1912 m. už mokslo darbą jam buvo suteiktas daktaro laipsnis. Jis dėstė rusų literatūrą Kijevo ir Bakū. 1918 — 1920 m. buvo Lietuvos konsulas Azerbeidžane. Nuo 1922 m. ligi 1939 m. buvo Humanitarinių Mokslų Fakulteto dekanas Kauno un-te. 1940-1944 m. buvo profesorium Vilniaus un-te. Prof. Krėvė — Mickevičius buvo pirmasis Lietuvos Mokslų Akademijos pirmininkas. 1938 m. Rygos un-tas jam suteikė garbės daktaro laipsnį. Jis taip pat yra buvęs Lietuvių — Rusų Draugijos pirmininkas.

1944 m. Krėvė — Mickevičius pabėgo iš rusų okupuotos Lietuvos. Keletą metų gyveno Šalzburge, Austrijoje. 1947 m. jis atvyko į JAV. Čia jis tapo Pensilvanijos un-to profesorium, dėstydamas rusų literatūrą ir kalbą. Praeitais metais išėjo į pensiją. 1952 m. spalio 19 d. prof. Krėvė — Mickevičius šventė savo 70 metų sukaktį Filadelfijoje. Ta proga tarptautinė mokslininkų draugija, vadovaujama Florencijos un-to profesorius Giacomo Devoto, paskyrė jam Studi Baltici tomą.

Praėjusių metų gruodžio mėn. prof. Krėvė — Mickevičius davė parodymus apie Sovietų Sąjungos okupaciją Atstovų Rūmų Pabaltijo Pavergimui Tirti Komitetui, kuriam plačiai nušvietė rusų klastą ir lietuvių tautos naikinimą, rašo "N.Y. T."

Be "N. Y. T.", V. Krėvės — Mickevičiaus mirtį atžymėjo ir visa eile kitų spaudos organų, kai kurie net Vokietijoje. Velionis mirė Filadelfijos priemiesty Media. Lietuvių spaudoje pažymima, kad Krėvė buvo didžiausias lietuvių rašytojas, kurio gedi visa tauta. Kol bus nors vienas lietuviškai skaityti mokąs žmogus — Krėvė nebus užmirštas. Velionis žymus ir kaip visuomenės veikėjas, kultūrininkas, mokslininkas. Jo pastangomis buvo sutvarkytas VDU-to Humanitarinių Mokslų Fakultetas. Krėvė redagavo žurnalus "Tauta ir žodis", "Darbai ir Dienos", "Tautosaka", "Skaitymus", "Barą", "Gaires", "Skynimus", "Literatūrą", buvo švietimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisijos pirmininkas. Jo didžiojo veikalas "Dangaus ir Žemės Sūnūs" pirmasis tomas buvo išleistas 1949 m., o kiti du tomai baigti peržiūrėti prieš pat didžiojo rašytojo mirtį ir dabar galutinai paruošti išleisti. "Naujienuos" pasiūlė sudaryti Krėvės fondą. Susidarius pakankamai lėšų, gali būti įsteigta stipendija lituanistikai studijuoti ir sušelpa lietuvių vargo mokyklos Vokietijoje.

Velionis ypač skaudžiai išgyveno bolševikų ir nacių vergiją. Pastatytas paleikė "vyriausybės" priešakyje, 1940 m. mėgino gelbėti Lietuvos laisvę per derybas su Molotovu ir Stalinu Kremliuje, bet grįžęs iš ten pareiškė: "Tik vienas Dievas tegali išgelbėti Lietuvos Nepriklausomybę". Tremty labai ilgėjosi savo gimtojo krašto ir jam skyrė pačius gražiausius savo kūrybinės veiklos žiedus. Velionis visą laiką tvirtai tikėjo, kad Lietuvai vėl išmūš laisvės valanda. Prieš mirdamas ir savo 70 m. sukakties proga yra padaręs svarbių pareiškimų kraštui.

Redaguoja psktn. Alb. Pocius

DARIAUS — GIRĖNO MINĖJIMAS

Liepos 18 d. Melbourne Jūros skautai surengė gražų Dariaus ir Girėno 21 metų mirties minėjimą, sujungtą su 1953 m. liepos 15 d. Kiaipėdos uosto vartuose žuvusio Jūros skautų laivo Budys prisiminimu, kada jūros bangos pasiemė tris jaunas, daug tėvynei zadančias gyvybes.

Minėjimą atidarius į garbės prezidiumą buvo pakviesti: av. pulk. Mikalajūnas, av. kap. Seliokas, av. vyr. ltn. Butkūnas, Dr. V. Didžys, sen. v. valt. A. Zilinskas ir vyr. valt. A. Tabecas.

Prezidiumui užėmus vietas ir visiems tylos minute pagerbus žuvusius lakūnus ir jūrininkus, aviacijos kap. Seliokas skaitė įdomią paskaitą apie Darių — Girėną ir to meto aviaciją.

Po kap. Selioko paskaitos, sen. vyr. valt. Zilinskas savo žodyje priminė klausytojams apie Būdzio tragišką žuvimą, ragindamas mus visus "nepavargti" vie-

- 1/2 l. raudono vyno,
- 1/4 l. vandens,
- 2 šaukštai miltų,
- 3 šaukštai sviesto,
- druskos, svogūnų, prieskonių.

Foreles užmušti prieš pat gaminimą, nes kitaip jos praranda skonį. vandenįje perpuanant viršugalvį atsargiai išplauti, kad nenusiplautų gleivėtas sluogsnis.

Vyną, vandenį ir visus prieskonius pavirinti apie 10 min., sudėti foreles ir patroškinti apie 10 min., išėmus žuvis sudėti į paruoštą indą. Skystimą dar pavirinti, sudėti miltus ir tuo padažu užpilti.

* Vakarų Vokietijos saugumo policijos šefas Dr. Otto John pabėgo pas bolševikus. Jis pareiškė, jog pabėgo dėl įsitikinimo, kad bolševizmas įsigalės visame pasaulyje. Ryšy su tuo Vakarų Vokietija reorganizuoja saugumo sistemą, nes Dr. John išduos rusams dabartinę saugumo organizaciją.

* Bolševikų Tass agentūra pranešė, kad nuteistas mirties bausme buvęs saugumo policijos vice-ministeris Riumin. Savo laikų Riumin vadovavo areštavimui grupės gydytojų, kaltinamų visokiais sabotажais, kurie po Stalino mirties buvo paleisti, kaip "suimti per klaidą".

tinio krašto aplinkumoje ir sugebėti atskirti, kad vis vien tavo greičiausias draugas yra lietuvis ir neįsikišti tarpusavyje priešų.

Po oficialios dalies meninė dalis buvo pradėta iš plokštelės, perduodant per radiją Dariaus ir Girėno Lituanicos testamentą. Toliau sekė solisto p. Vildovo pasirodymas, kuris padainavo: Kur tas šaltinėlis, Ant marių krantelio ir Sakau aš tau sudiev.

Toliau p. Karazijienė padeklamavo F. Kiršos — Eilės Medinių Kryžių ir H. Nagio — Medis turgaus alkštėje.

Minėjimą baigiant scenoje vėl pasirodė p. Vildovas, padainuodamas Vai pūtė, pūtė ir Kas ant žirgelio.

Minėjimas buvo baigtas Malda už Tėvynę ir Lietuvos Himnu.

SMEISTAI MASKVOS TARNYBOJE

Vienas iš galingiausių tarp tremtinių ir politinių pabėgėlių susiskaldymui pasiekti ginklų yra šmeistas.

Jais, tarsi purvais, laikas nuo laiko yra apdrabstomos laisvėje esančiųjų organizacijos, jų spauda, žurnalistai ir paskiri kultūrininkai, kurie nepalstamai kovoja už savo krašto laisvę.

Paskutiniu metu Kremliaus budeliai labai įtužo ant skautiškojo sąjūdžio, kaip stipriausios jaunimo tvirtovės.

Prieš keletą mėnesių Pravdoje skautai buvo išvadinti anglių įsteigta ir globojama šnipų ir antisovietinių diversantų organizacija. Tuojau po to visuose satelitų kraštuose, ypatingai Čekoslovakijoje, buvo surengti "liaudies teismai" buv. skautų vadams. Keletas čekų skautų vadų buvo nuteisti po 25 metus, kiti po 12 metų ir nepilnamečiai po 4-6 metus.

Kartu ta "akcija" palietė ir lietuvių skautus šiaipus gelėžinės uždaros.

Neperseniausiai visi skautų vadovai gavo anoniminius laiškus, kur Maskvoje išbandytais metodais buvo šmeižiami skautų vadovai ir kurstomi vienas prieš kitą. Visi laišškai rašyti vienu šriftu ir to paties amens. Daugumas laiškų rašyta naudojant raš. mašinėlės raudonos spalvos kaspiną.

Viso pasaulio lietuvių spauda jau yra pasmerkusi šį priešų agentų darbą. Šio-

(Tęsa 8 psl.)

LITERATURA-MOKSLAS-MENAS

Medžiagą šiam puslapiui pristatė Sambūrio "Šviesa" Regijonalinė Valdyba

Zubras

PABALTIEČIŲ POLITINIS
ZURNALAS

Kultura ir civilizacija

Civilizacija kildintina nuo lotynų "ci-vis" — pilietis. Tačiau pati civilizacijos prasmė neatitiktų mūsų sumiešionėjimui, bet artėtų tobulėjimui (vo. Gesit-tung). Anglų ir prancūzų kalbom kultūros ir civilizacijos sąvokos yra sinonimi-nės, vartojamos lygiagrečiai. Rusai ir vo-kiečiai šias sąvokas skiria. Ypatinai civilizacijos sąvoką išryškino Spengleris, kuris jai paskyrė techninį — mechaninį turinį, gi kultūrai — organiškai gyvąjį. Ta prasme šios sąvokos ir šiandien vokiečiuose dažniausiai vartojamos. Panašiai skyrė civilizacijos ir kultūros sąvo-kas St. Salkauskas, maždaug panašiai skiriame ir mes. Žinoma, civilizacija yra iki tam tikro apimties kultūros ap-raška, ir todėl sunku ją visiškai nuo kul-tūros sąvokos atsieti. Bet iš kitos pusės mes matom, kaip lengvai civilizacijos laimėjimai yra išmokstami ir pasisavi-nami visai svetimos kultūros tautų. Ži-noma, kitas klausimas, kiek pasisavin-toji civilizacija paveikia visą kultūrinį tautos veidą. Japonai čia už kiek laiko galės būti pavyzdys. Kinuose vakarie-tiškoji civilizacija šiuo metu žengia drauge su komunizmu, tai jau platesnio turinio vyksmas. Pats marksistinis ko-munizmas yra vakarietiška apraška. Taip pat ateitis parodys tik ar vakarie-tiška civilizacija drauge su komunizmu įstengs kinams duoti vakarietiškos kul-tūros veidą, ar liks pasiskolintas tik ir pakeistas kinietiškos kultūros, ar visiš-kai atmetas. Iš kitos pusės, kinai ko-munizmą pažįsta rusams tarpininkau-jant. Nors ir čia trūksta ilgesnio istori-ko žvilgsnio, vis dėlto šių dienų apraiš-koje rusuose komunizmas yra įgavęs specifinį rusiškos kultūros atspalvį. Tas pats komunizmas, jei jis būtų įgyvendinamas prancūzų ar anglų, šiandien tik-riausiai turėtų kitokį veidą. Dar kitokį jis turėtų vokiečiuose. Nereikia būti di-deham pranašui, kad angluose jis būtų tik politinis, ekonominis bei socialinis fenomenas, be jokių dogmatinių at-spalvių, kaip yra įvykę su socializmu, žinomu "labor" judėjimo vardu.

Grįžtant prie civilizacijos, mes einame dar toliau su Spengleriu, būtent, kad kultūra, nukrypdoma šališkai civili-zacijos (medžiaginės kultūros) kryptimi, eina degeneracijos bei nykimo keliu, nu-žmonėjimo. Jei kurios nors bendruomenės interesai pakrypta šališkai gamintis ultra moderniškų ginklus, susisiekimo priemonės, jėgaines bei fabrikuos, tai la-bai ir labai dažnai nukentė mokslas, menas, religija, filosofija bei, iš viso, humanistinės tendencijos. Tokį reiškinį mes sutinkame JAV, panašų — V. Euro-pos atsilikusioje Rusijoje, kuri pagrįstai pasijautė verčiama pasivyti Vakarūs. Tačiau gavosi parodija. Gi visų rūšių menas, yra pasidavęs tik technikos, tech-nikon įskaitant ir valdymosi formą, tar-naitė. Tai nei radijas nei spauda bei vi-suotinas švietimas, būdamas civilizaci-jos apraiškos, savaimė nekelia kultūros. Priešingai, jomis galima pasiekti, kad plačiausias masės bus suklaidintos iki giliausių dvasios gelmių. Pati propagan-da, gimusi iš individo ir masių psicholo-gijos pažinimo, taigi kultūrinė apraška, kaip pavyzdžiui rodo, gali būti įrankis visai nekultūringo reiškinio, gali pasida-ryti uniforminimo, sumasinimo, taigi tamsinimo priemone. Žinoma, propagan-da gali tarnauti ir švietimo, kultūrinimo reikalams. Viskas priklauso nuo įrankio panaudojimo. Kirvis yra didelis žmo-gaus bičiulis ir pagalbininkas, bet jis ga-li būti ir jo žudikas, je pateks į budelio rankas. Jei kultūrėjimas yra nutolimas nuo primityvaus barbaro, jei iš vienos pusės civilizatuotas žmogus labai ryškiai skiriasi nuo laukinio, tai iš kitos pusės lengva įsivaizduoti automobiliu važiuo-jantį, anksu išsipačiusį cilindruotą, o vis dėlto barbarą.

Kontinentinis ir tautinis kultūros bei ci-vilizacijos veidas.

Norint įvelgti kultūros bei civilizaci-jos kontinentinį bei tautinį charakterį, tenka kiek ilgiau stabtelėti ties kultūros bei civilizacijos fenomeno analize ir kla-sifikacija. Mūsų kultūros supratimas, kaip kultūringosios, formuojančios dvasios pasireiškimas, gi civilizacijos — kaip tos dvasios techninis triumfas, ne-švengiamai kelia kultūros visuotinumą problemą. Kultūra bei civilizacija ir yra visuotina žmonijos apraška, tik laiko

bei vietos, iš viso aplinkos sąlygota. Ta prasme mes ir kalbam apie kontinen-tų ir tautų kultūras.

Europos, Amerikos ir Australijos žemynuose sutinkame europinę kultūrą, kuri yra išaugusi iš žydų ir graikų — romėnų kultūrinio lydinio. Ji vadinama ir krikščioniškosios kultūros vardu. Krikščionybė tačiau yra atėjusi per žy-dų tautą ir įnešusi žydų tautos kultūros pradus, kurie buvo apjungti su graikų filosofijos ir mokslo tradicijomis, su ro-mėnų socialinio, politinio ir teisinio gy-venimo principais. Europinė kultūra, tve-rianti apie 2000 metų, pasirodė ypatingai gabi ir dėl savo misijonieriško charak-terio, o ir, iš viso, dėl pažangumo rodė ir rodo didelių tendencijų paplisti po vi-są žemės rutulį. Anksčiau tas plitimas vyko religiniais motyvais, šiandien gi eu-ropinė kultūra ryškiausiai ir sekmin-giausiai apaštalaujama josios išugdytos civilizacijos. Plisdama praelyje ir da-bartyje europinė kultūra tačiau absorba-vo ir absorbuoja vietinių kultūrų ele-mentus ir tokiu būdu gavo ir gauna ko-ntinentinį bei tautinį charakterį. Savo giliausiuose moralinių vertybių pagrinduose europinė kultūra išlieka ir toliau krikščioniška. Net ir teoretinis komuniz-mas tesuprantamas tik krikščioniško-sios pasaulėžiūros dvasioje. Jis, tiesa, yra antireliginis, bet užtat krikščioniš-kas savo skelbiama socialine mintimi. Šiuo atžvilgiu jis yra krikščioniškesnis už savo antitezę kapitalizmą, to paties materializmo išdavą. Europinei kultūrai dėl savo žydiškų pradų yra giminingas islamas, tačiau mažiau absorbavęs grai-kiškų — romėniškų pradų, jis vis dėlto ir labai skiriasi nuo Europos krikščioniš-

ko — graikiško kultūros veido. Dar sve-timesni europinei kultūrai yra indų ir ki-niečių kultūriniai stiliai. Jei europinės kultūros veido, ypatingai viduramžyje, dominuojantis bruožas yra krikščionybė, taigi religinis momentas, tas pats yra su islamu, tai kitaip yra kinuose ir induo-se. Religiniu požiūriu negalima tų bendruomenų laikyti vienalytėmis. Tra-dicija ir pasaulėžiūra yra tų kultūrų ryškiausi bruožai. Jei krikščioniškuose ir islamo kraštuose pasaulėžiūra yra su-siformavusi religinė atmosferoj ar kovo-je su ja, tai to negalima pasakyti apie kinus ir indus. Greičiau, t.y. tiksliau, religijos ten yra išaugusios iš amžių formuotos pasaulėžiūros. Europinė kultū-ra labai dažnai vadinama Vakarų kultūros vardu. Tas terminas, lygiai kaip ir pats kultūros terminas su tuo turiniu, kokį šiandien sutinkame literatūroje, 20-jo amžiaus padaras. Vakarų kultūra ne-gali būti sinonimas europinei kultūrai. Europinės kultūros lopšys yra pietinė kontinento dalis — graikų ir romėnų gyvinti plotai. Europinei kultūrai pri-siktini gi ir Šiaurės ir Rytų Europos kraštai. Tiesa, kad ypatingai paskuti-nius 2 šimtmečius europinės kultūros ugdymui vadovavo ir vadovauja Euro-pos Vakarai. Tačiau Vakarų vardu pa-vadinti visą europinę kultūrą dvelkia parapiškumu. Visiškai tikslinga, jei tuo vardu nusakoma europinės kultūros at-šaka, dalis, kaip atsiskirianti nuo šiau-rinės Amerikos kultūros ir rytinės Eu-ropos dalies, ypatingai Rusijos. Požymių tokiam skirstymui yra, todėl tik dalies sąvokai ir tevertotinas Vakarų kultūros terminas.

(Tąsa sekančiame LMM skyriuje)

DIDŽIOJI KRYZKELE

Skaitytojus Australijoje jau pasiekė praėjusiais metais laimėjusi Lietuvių Ra-šytojų D-jos Literatūros premija Bern. Brazdžionio poezijos knyga "Didžioji Kryžkelė". Brazdžionis premiją jau yra laimėjęs visą eilę. Ir ši paskutinioji premija jo į didesnę garbę jau nebepa-kelia. Ji yra tarsi naujas nuopelnų ordi-nas, segamas prie krūtinės senam gene-rolui, sėkmingai laimėjusiam dar vieną mūšį. Kaip tarp daugelio ordinų ant ge-nerolo krūtinės sunku pastebėti naują medalį, taip ir paskutinė premija Braz-džionio talento jau nei kiek nebepabrėžia.

Brazdžionis — vienas žymiausių mūsų poetų, tėvynės pavergimo ir po jo seku-sios pasaulinio karo katastrofos pa-veiktas, atsidėjo naujų laimėjimų gry-nosios estetinės poezijos baruose ir pa-suko poeto — kovotojo, poeto — šauklio, poeto — pasaulio sąžinės keliu. Tremty-je išleistose ankstyvesnėse savo knygo-se Brazdžionis didžiuliu skausmu ir no-stalgijos persunktais posmais išdainavo ištrėmimo vargą, tėvynės ilgesį, begalinį tikėjimą vedančia Apvaizdos ranka ir viltį vėl sugrįžti į gimtąją žemę. Poetas buvo susikauptęs savyje, savo skausme, įsižiūrėjęs į tėvynę, tikėdamas, kad su-grįžimas yra beveik čia pat. Naujoje knygoje jis apžvelgia tremtinio vietą pa-saulyje. Pasiilgimas teisingumo ir lais-vės, degdamas tiesos ir laisvės idėjomis poetas negali tylėti, matydamas apakusį, neteisybe užtemdytą, nuodėmėj numiru-sį ir paklydusį pasaulį. Dėl to ir išsiver-žia jam šis kartus skuadas.

Po nakties ir vėlei naktys ir tamsa
Sostuose valdovų, žodžiuos diplomatų,
Eina per pasaulį verkdama tiesa,
Ir pro neteisybę niekas jos nemato.
Mirė laisvės kūnas, miršta jos dvasia,
Ir nuo melo marių ausys net apkurto...
Nešam mes tik vieną šitos žemės turtą!
Laisvės ir Teisybės šauksmą širdyse,

8 psl.
Šituo laisvės ir teisybės šauksmų ir yra paženklinta visa naujoji Brazdžionio poezijos knyga.

Sakoma, kad poetas yra savo laiko kūdikiš. Tai reiškia, kad jo kūryba se-miasi sau sulčių, jėgos ir gyvybės iš gy-venamojo laikotarpio apraiškų. Ir Braz-džionis, kaip retas iš lietuvių rašytojų, yra šio mūsų gyvenamojo meto poetas. Savo poezija jis išreiškia šio laikotarpio dvasią. Tačiau ne tą filosofinių svarsty-

mų ir jieskojimų dvasią, kuri byloja ra-štuose išsotų, bandančių surasti atsaky-mus į šių dienų pasaulio krizės ir žmo-gaus tragizmo klausimus, ir kuri vis daugiau ima prasimušti į mūsų moder-niąją poeziją. Brazdžionis sąmoningai atsako būti toks modernus.

Kiti pirmyn, o aš vis praely
Statausi savo kelio žygių gairę.

108 psl.
Jis poetine kalba savo posmuose išryski-na visų mūsų ilgesį, sielvartus ir nuo-taikas.

Visos mūsų mintys, mūsų viltys
Prie gimtosios žemės ir namų,
Ten sušalę grįžtame sušilti
Iš visų pasviečių svetimų.

Poetas šių dienų pasaulį mato išgastin-gai tamsų, skruados, melo ir žudynių persunktą, — pragaru pavirtusį ir tiems, kurie tarfasi esą jo šeiminingai, o tik-rumoje yra pasidarę savo sukurtų ne-žmoniškų politinių sistemų vergais, ir tiems tikriesiems vergams, kuriems su-pačiuotos rankos ir atimtos teisės į džiaugsmą ir laimę. Tą pasaulio beviltiškumą jis išdainuoja sunkiais minori-niais tonais, pilnais graudaus liūdesio — kaip kalba žmogus, pasiekęs nevilties gelmes.

Ir žemė, žydinti žiedais baltų lelijų
J pragarą pavirto, ir dangus
lietum ugnies ir įperito rožėm lijo,
Ir kaip drugys, įpuolęs į audros sti-
[chiją]
Sau savo laimės šermenis žmogus
Ir savo laisvės kapo giesmę gieda
Ir nesuranda prarastų takų ...

98 psl.
Kai kas daro Brazdžionui priekaištų, kad, girdi, jis nustojęs kurti ir pasida-ręs tik gyvenimo kopijuotoju. Su tuo negalima sutikti. Brazdžionis nėra kopi-juotojas gyvenimo įvykių. Jis — jautrus ir judrus dalyvis juose, kūrybingas pranašas, skelbiąs gėrio jėgų revoliuci-ją. Pervėlu šiandien vien žaisti estetiz-mu ar tik kabinetiniai jieskoti atsaky-mų į žmonių deginančius klausimus. Ne atsakymų šiandien reikia, o dvasinio atgimimo revoliucijos, kuri nušluotų de-generaciją ir supuvimą nuo žemės veido. Reikia dvasinių jėgų renesanso. Jėgų, kurios atgimdytų pasaulio sąžinę, grą-žintų visiems teisingumą ir laisvę ir žmogui atstatytų žmogaus vertingumą

Jungtinėmis jėgomis pabaltiečiai Lon-done pradėjo leisti politinį žurnalą ang-lų kalba "East and West". Šis žurnalas pasirodys keturis kartus metuose. Re-dakcinę komisiją sudaro prof. A.P. Aiz-silnieks, prof. H. Perltz ir prof. S. Zy-maštas.

Pirmasis numeris išėjo apytikriai šių metų viduryje ir turi 64 puslapius, ku-riuose telpa 8 straipsniai ir dvi recenzi-jos. Daugumos straipsnių autoriai anks-čiau yra buvę akademinio personalo nar-riai ar šiaip aukšti valstybės pareigū-nai Pabaltijo valstybėse. Du straipsnius suteikė švedai. Lietuvius atstovauja prof. Stasys Žymantas, prisidėjęs su "The Church and Soviet Communism".

Šis žurnalas yra pirmas pabaltiečių bandymas jungtinėmis jėgomis kelti šių dienų politines problemas specifiniame periodiniame leidinyje. Panašios rūšies leidinių stoka anglų kalba buvo anksčiau gana opi, ypač latviams ir lietuviams. Tik vieni estai buvo suorganizavę efek-tyvią informacinę tarnybą — knygyną, kuriame buvo galima gauti pabaltiečių reikalus atstovaujančios spaudos. Reikia tikėtis, kad naujasis žurnalas įsiskverbs į įtakingas pozicijas ir pasieks platesnes vakariečių mases.

Prenumeratos kaina metams 12 angl. šil. (15 austr. šil.). Administracijos ad-resas: Alliance Publishing Co., 12 Caxton St., London S.W.1.

KULTURINĖ KRONIKA

* Prof. Ignas Šlapelis spaudai atidavė knygą apie Leonardo da Vinci. Knyga, apimanti gyvenimą ir darbus, bus ilus-truota. Leidžia "Terros" leidykla.

* Jauna dailininkė Ada Korsakaitė iš-kykla savo darbingumą. Amerikoje ji jau yra dalyvavusi 50 parodų ir laimėjusi 17 premijų.

ir garbę. Poetas mato tas jėgas mūmy-se pačiuose — mažuose ir pavergtuose, bet "neandčiuose širdyse laisvės ir tei-sybės šauksmą". Jieskodamas tų jėgų, poetas nusikreipia į pracių, dabar pasi-dariusia visokio gėrio sinonimu.

Visas turtais: protėvių dvasia,
Laisvės siekis ir gyvos širdies kū-
[ryba. 62 psl.

Kaip anksčiau Brazdžionis kalbėjo beveik išimtinai lietuvių tautai, taip da-bar jis atsikreipia ir į visą pasaulį, į UNO diplomatus ir į valstybių vadus, tai karčiai ironizuodamas, tai apeliuoda-mas į jų supuvusias sąžines, tai šauk-damas, kad Raudonoji Jūra (komuniz-mas) politiniai ir per taip vadinamą kultūrbolševizmą jau baigia apsemti visą pasaulį. Šitomis temomis parašyti ištisi du knygos skyriai "Griuvusių Gė-lės" ir "Ekskursija į UNO" yra savotiškai įdomūs ir Brazdžionio poezijoje nauji.

Brazdžionis yra poeto — keliautojo tipas. Apkeliautų ir matytų kraštų įspū-džiai vardais ir vaizdais tuojau atsispin-di jo kūryboje. Jie suteikia jo poezijai naujumo atspalvį ir svotišką egzoti-kos. Tačiau atsimenant, kad poetui Va-karų pasaulyje nedaug beliko neaplanky-tų šalių, kurių naujais įspūdziais būtų galima kūrybą pajavairinti, reikia pasak-tyti, kad, einant tuo keliu ir toliau, jam grėsia išsisėmimo pavojus.

Brazdžionis pasilieka ištikimas tradici-nėms klasišio eilivimo formoms. Tik kai kur įsibėgėjęs mintis nuplauja pėdų skaičiaus užtvaras ir išsilieja nepapras-tai ilgomis eilutėmis, kurios užsklendžia-mos gerai parinktais ir vykusiais rimais. Šių dienų skaitytojui Brazdžionio poe-zija yra jaudinanti, kelianti dvasią, ža-dinanti viltį ir pasitikėjimą šviesesniu ateities rytojumi. Kaip tokia ji yra svari ir dabarčiai niekuo nepakeičiama. Bet ji neturi literatūrinio antlaikiškumo žymių. Ir jei, sakysime, po kokio šimto metų, kada dabartinės sąlygos pasaulyje bus pasikeitusios, mūsų amiai skaitys šios knygos eilėraščius, tie posmai jų širdžių jau nebegraudins, nebekels vil-ties ir nebesauks į kovą. Jie žiūrės į juos taip, kaip mes dabar žiūrime į senas švedų karų patrankas, kurių veikimo ir garbės laikai yra pasibaigę. Jie matys juose tik tai istorinį dokumentą to, kuo tikėjo, ko vylėsi ir kaip kovojo iš savo žemės ištrėmtas poetas ir žmogus.

Brazdžionis — Didžioji Kryžkelė. Iš-leido Knygų Leidykla Terra 1953 m. Chicago, 16, III, USA. Tiražas 700 egz. 112 psl. Kaina nepažymėta.

Kazys Puida

KOL SAULĖ PATEKĖS

ROMANAS

Žiema prabėgo kaip ilgas, nuobodus ir kankinąs sapnas.

Eimutis nemėgo žiemos.

Žiemą reikėdavo sėdėti mažame, ankštame kambaryje, pačion pastogėn užsikrausčius ir nuobodžiauti. Kad tik nuobodžiauti, tai dar ne tokia didelė bėda, bet reikėdavo kasdien galvoti apie tai, kaip čia semestras ištvėrus, kaip kaulai namo parnešus.

Paprastai Eimutis balandžio mėnesio pradžioje apiešdavo universitetą ir traukdavo į platių pasaulį ir čia "kaldavo" skatinką ateinančiam semestriui ligi egzaminams gimnazijose pasibaigiant. Paskui dažniausia keliaudavo į plačiąją Rusiją ar į kokį dvarą dvarponiukų ir dvarponaičių sviesti.

Čia Eimutis atgydavo, tarsi, ne tas pats žmogus būdavo. Darbą atlikdavo sąžiningai ir mecenatų nepasitenkinimo neteko jam pažinti.

Laisvomis valandomis Eimutis eidavo laukais, lyg nesavas.

— Ot, ateis pavasaris, sužels, pražydės pievos ir laukai — malonu, jauku! .. Stebi atgyjančią gamtą ir manai sau: štai naujos jėgos keliasi iš ilgo žiemos snaudulio, ištvėrti nori ir trokšta vaisių duoti, derlingą, gausų vaisių ...

— Tamsta nepataisomas svajotojas — pavasario garbintojas, — erzindavo jį septintos klasės mergaitė, Marytė Butrimaitė, jo mokinė.

— Kas gi čia blogo? Pavasaris ne tik man vienam malonus, ne mane vieną džiugina ir tamsta linksmesnė ir dirbti tingi ...

— Atsiprašau!

— Na jau, nesupyk meldžiamoji. Lietuvis — lokys mandagumu niekuomet nenusidės. Kaip mato, taip daro.

— Kam tamsta nuolat save pravardžiuoji? Lyg būtų gėda lietuviu būti.

— Gėda?! Ne, nėra nei gėdos, nei garbės.

— Kaip tai?

— Visai paprastai. Ir aš ir tamsta galėjome gimti japonais, kiniečiais, juodaodžiais ar raudonodžiais — vienas ir tas pats šuo; kuo galėjome būti — tas nesvarbu. Svarbu tik tas, kuo esame.

— Kad tai būtų galima žinoti! — nusiminusi balsu pasiskundė Marytė.

— Tai tamsta nežinai?

— Dar pernai žinojau ... Tiesą sakant, ne tiek žinojau, kiek šiekiau savo vyresniuosius ir namiškius. Buvau tuo, kuo visa čia esanti bajorija yra.

— Nei velnias, nei gegutė.

— Kam taip skaudžiai!

— Ot ir atsiprašau, — nors kartą.

— Lietuvių ir lenkų kalbas įvedus mūsų gimnazijose, dienomis ir naktimis galvojau: kurios mokytis? Lenkų kalbą nuo mažens vartoju, bet greta jos vartoju ir lietuvių kalbą ... Kas daryti? Kaip tas netikėtai ir iš istorijos takų kilęs klausimas išrišti? Vienos draugės traukė prie lenkų, kitos prie lietuvių ...

— Bet tamsta nė vienos tų kalbų nesimokai.

— Ne.

— Ir kodėl?

— Nes anuomet nežinojau kas aš: lenkė ar lietuvi?

— O šiandien?

— Dar klaidžioju.

— Butrimaitė, — tarė Eimutis jos pavardę pabrėždamas, — Butrimaitė klaidžioja!

— Ar tamsta agituoji?

— Dabar tamstai reikės atsiprašyti, nes išties užgavai mane.

— Jei taip, tai žinoma — atsiprašau, — tarė pratiesdama jani sveltą, baltutę ranką, o akys reišė tą patį jausmą, kurį kartojo lūpos.

— Ir kam tie opūs klausimai judinti! Dabar pavasaris, aplinkui viskas gyvybe ir linksmumu virpa — džiaukimės, kad po dviejų savaičių gausime pasilsėti, plačius žydinčius laukus pamatyti ir išgirsti paslaptinę miško bylą ...

— Tamsta poetas ir dainius! Gal ir eiles rašinėji? — žvaliai paklausė Marytė.

— Kitados ir ši nuodėmė slėgė sėmėgiaus krūtine.

— Nemėgstu, kai tamsta nuolat sau prisėgi epitetus, kuriuose nei nuodėmės, nei kaltės nėra.

— Kuo gimsi — tuo dvėsi, — sako mūsų priežodis.

— Tai kas iš to?

— Kas? Klapu ...

— Liaukis tamsta!

— Na, gerai, tylėsiu ...

— Ne, netylėk ...

— Dainuoti?

— Čia gi viešas parkas ...

— Nežinau nė ką bepradėti.

— Papasakok man tamsta ... — Marytė staiga nutilo, lyg susigėdus.

— Ką?

— Tik nesijuok tamsta iš manęs, — pagrūmojo jam pirštu.

— Apsaugok Viešpatie!

— Papasakok man apie naujausią lietuvių literatūrą, — nedrąsiai, tyliu balsu paprašė Marytė.

Eimutis tylėjo. Nustebino jį to prašymo tonas ir išieginis tikslas. Gal tik pabelnės užgaidas čia patenkinti reikėjo.

— Ko tamsta tyli?

— Bijau pradėti, kad neįtartumei tamsta manęs, kad nepavadintumei dar kartą agi ...

— Einu sau, — tarė pakilus nuo suolo.

— Na, tai užmirškime tai, kas buvo.

Papasakosiu tamstai ką pats žinau.

Saulė leidosi už tolimų kalnų ir gelsvi, paaukuoti jos spinduliai klaidžiojo po atkutusias medžių šakas. Eimutis vis pasakojo. Bet ne apie naująją literatūrą, o apie knygnešius, apie "Aušrą", apie "Varpą", apie pirmąjį kolektyvinį tautinės sąmonės pasireiškimą, apie kovas ir sunkenybes, apie kruviną Sifizo darbą liaudies vaikų, užsispyrusių tautą — milžiną pažadinti, prikelti, priversti dirbti ir budėti. Aiškino trumpais sakiniiais lietuvių literatūros evoliuciją, kiekvieną laikotarpį, paminėjo tų laikų veikėjus ir rašytojus.

— Taip atgimsta mirti paskirtosios tautos ir taria savo skriaudėjams — kankintojams: **morturi vivunt!**

Marytė susikaupusi klausėi tos trumpų vienos tautos dvasios minčių; nė vienu žodžiu nesukliudė kalbančiojo. Jos melsvos akys nubėgo į tolį, į tą tamsią, ūkanotą, žilą lietuvių praeitį, iš kurios Eimutis kėlė žmones, jų žygius ir išistus istorinius laikotarpius. Vaizduotė visomis jėgomis stengėsi sugauti pasakotojo mintis. Šios mintys žadino tautinį jausmą jaunoje mergaitės širdyje. Bet ji vis dar svyravo: kur krypti? kuo būti?

Ilgai tylėjo Eimutis užbaigęs savo kalbą ir nė nepajuto, kaip jausmo pagautas nuskrido į tą pačią svajonių šalį, kur buvo nulėkusi ir Marytės vaizduotė.

— Ne tas svarbu ir įdomu, ką aš tamstai pasakojau, — prabilo Eimutis. — Atgijome, tai jau būsime ir gyvensime ir širdis tuo džiaugiasi. Mane labai domina pirmųjų tautos pionierių dvasios stovis atgijimo laikotarpy. Kiekvienas jų, nežūrint į tai, jog priklausė lietuvių tautai, buvo svetimos kultūros pagautas ir jos įtakoj pamiro savo tautinį "aš", — lietuviška dvasia jame nesireišė, nebūdėjo, bet snūduriavo ir laukė tos valandos, kada ji bus pažadinta, kad parodytų savo jėgą, savo tvirtumą. Laimingi tie, kurie nuo kūdikystės jautė savyje tautos dvasios kibirkštį, kurių dvasia tampriai rišosi su lietuvių tautos dvasia ...

Raukšlės išvagojo žemą kaktą, veidu praskrido tamsus praeties atminimų debesys, kuris, sakytum, nutarė papasakoti, kaip anuomet buvo kovota su saviimi "dėl savęs", kokių sunkių dienų būta, ir kaip skaudu, bet ir malonu, jas prisiminus.

— O tie, kurie savyje lietuviybės kibirkštį pažadinti, prikelti turėjo, — tęsė toliau Eimutis, nebesirūpindamas ar kas dar jo klausosi, ar ne. — Tie, kuriems reikėjo iš didžio žmonijos materializmo vandenyno tautinis "aš" sugauti, kuriems vieton plačiai paplitusio "man vis tiek", atgijamos tautos idealas susijėskoti ...

— Skaudūs, Lietuva, ir ūgyiais nukloti tavo takai ... — lyg sau prabilo Marytė.

— Kitaip ir būti negalėjo, — atsiliepė Eimutis. — Tik skausme ir kančiose gimsta didieji darbai.

— Matau, kad tamsta neišvengėi tos kovos.

— Kovos aš niekuomet nevengiu, bet dar kartą tokią kovą pergyventi — nežinau, ar bepakelčiau. Nežūrint į tai, kad atgimimo kovos skausmai malonūs ir gražūs, bet jie nepaprastai skaudūs.

— Jaučiu, jaučiu, — sušnibždėjo Marytė.

— Man buvo lengiau atgyti, — jau atvirai prisipažino Eimutis, — nes mane pagimdė šiaudinė pastogė ir nuo lopšio vien liaudies dvasią aplink save jaučiau, su ja gyvenau ... Tamstai daug teks kovoti, kad atsiektumėte tą, ko trokšta širdis, nuo gimtojo kelmo svetimų dievų sugundinta, suviliota ir tik regimai atskirta ...

— "Daug trokšta širdis" — sako Maironis, "ne ji žemės duktė" ...

Iš Mr. Ilgaausio Kontožos

SPAUDOS APŽVALGA

"Kas darosi po 50 metų spaudos laisvę atgavus".

"Sėjoje" Mr. Ilgaausio spaudos plagiatoriai aptiko tokį deimanciuoką:

— Dr. Tercijonas "Sėjai" rašo: "Dabar matau, kaip sunku ką nors viešumon iškelti ..."

— Prof. V. Biržiška neseniai spaudoje rašė apie "Spaudos banditus".

— Ben. Babrauskas rašo: "Neradęs tokio ar kitokio buvusio pareigūno bute AIDŲ žurnalo, ramiausiai nubraukiu jam (buvusio ir esamo) kultūrininko epitetą, ir toks "inteligentas" man daugiau nebeegzistuoja."

— Dr. Adomavičius rašo: "Lietuvis su kopūstine galva tik triušiams maistui tinka ..."

Mr. Ilgaausis turi pasidžiaugti ypač Dr. Adomavičiaus išvada: duokite man tuos kopūstgalvius "inteligentus" — skanūs bus pietūs!

JAM TO JAU PERDAUG

Boksininkas namuose gydos nelaimingose rungtynėse gautas žaizdas. Jo sūnus mokinukas rošia pamokas. Motina jam pastebi:

— Joneli, neskaiciuok iki dešimt, tėveliui nuo to skauda galvą.

— Oho! Tamsta net Maironį pažįsti!

— Daug skaičiau naujosios literatūros, daug nesuprantu ir tas mane labai erzina.

— Kantrybės, kantrybės — ilgainiui nebūs nesuprantamų vietų. Tik reikia padirbėti ir jausti taip, kaip lietuvis jaučia ...

— Lengva pasakyti, bet kad tai pasieks, reikia ne vienos nemigos nakties.

— Matau, kad šalia geriausių tamstos troškimų, apsigyveno abejojimų kirminas.

Marytė tylėjo, svyravo, kad vieną slaptųjų minčių reikės tam svetimam ir kartu tokiam artimam žmogui atidengti, prisipažinti, paguodos ir pagalbos pajiešti.

— Buvai tamsta man atviras, daug daugiau man papasakojai apie save, negu, gal būt, būtum papasakojęs kam nors kitam, — kalbėjo Marytė. — Ir aš iš savo pusės turiu atvirai su tamsta pasikalbėti ir ne vieno patarimo paprašyti.

— Aš negreitai su patarimais, — purtėsi Eimutis.

— Matysime, — trumpai atrėmė Marytė. — Atgimti man reikia, atvirai sakau — aš jau atgimus ir tvirta, tik paviršutinis praeties rūbas dar varžo ir sunkiai sleigia viską, kas viduje kyla ir tam rūbui priešinasi. Bet rūbas ilgainiui nusidėvės ir bus išmestas laukan — tas viskas tai **eine vergaengliche Problem** ... Ot, kaip sutaukinti šeimynos lenkiškoji tradicija su naujais lietuviškais pasireiškimais, kai iš viso lizdo tik vienas paukštis sako: nenoriu būt vanagu, bet karvelu ... O mūsų šeimynos tvirta tradicija, jos nė su kūju nesuskaldys! ... — karčiai nusipyso Marytė.

Eimutis tylėjo, nes gerai numatė tokios kovos pasekmes ir patarimą duoti nenorėjo.

— Patarik man tamsta, kas daryti?

— Sunku tokiose sąlygose kas nors patarti, — aiškino Eimutis. — Patarimas gali būti blogas, neteisingas ...

— Koks bus — toks ... Tik patarik man, — prašė Marytė.

— Man rodos, — nedrąsiai pradėjo Eimutis, — geriausia bus viską palikus laikui išpręsti. Tas vaistas ir sunkiausias ligas išgydo.

— Ir aš ne kartą taip galvojau, bet ... et, kam gi čia slėptis! Be skandalo tas nepasibaigs!

— Kam gi tuojau skandalas! — ramino Eimutis. — Kartais iš laukiamo skandalo niekas neišdygsta, arba bent du, trys mėnesiai ašarų, rūgėjimų ...

— Kad tik tiek būtų ... — atsiduso mergaitė.

— Kaip bus, taip bus, o būti turės ir nėra ko tiek daug apie tai galvoti ir kalbėti, — netikėtai tvirtu balsu tarė Eimutis.

(Bus daugiau)

JIE TAI CUKRUM APIBARSTO

Ūkininkas veža vežimuką mėšlo. Praeinąs miescionis klausia:

— O kur šitą veži?

— Braškes apibarstysiu.

— Keista. Mes tai apibarstom cukrum ...

REIKALINGOS ŽYMĖS

— Norėčiau gauti vyrišką megstuką, — sako ponis pardavėjai krautuvėje.

— Gal galėtumėt man tą vyrą tiksliau apibudinti?

— Na, jis blondinas, praplikęs, truputį neprigirdi, šį sekmadienį važiuoja aplankyti tetą ...

PASITEISINO

Prie benzino tanko sustojo mašina, iš kurios išlipa didžiulis atletiško sudėjimo vyras. Po kiek laiko atvažiuoja kita mašina. Didysis vyras tuojau pažįsta, kad tai tas pats, kuriam prieš pusvalandį jis buvo užstojęs kelią ant plento ir kuris jį buvo pavadinęs ožiu. Pasijudino didysis iš pečių ir priėjęs prie naujai atvažiusio sako:

— Tai bene tamsta mane ten ožiu pavadinai?

— Taip — atsakė mažasis — bet aš nežinojau, kad toks didelis ...

NAUJAGIMIS ŠEIMOJE

Daktarai tvirtina, kad kūdikio gimimas šeimoje daro šviesesnes dienas. Jie turėtų įskaityti ir naktis ...

ANAPUS GELEŽINĖS UZDANGOS

Laike vizito Maskvoje Vengrijos lyderis Matyas Rakosi pasižiūrėjo į Malenką ir konfidencialiai paklausė.

— Sakyk, drauge, ar jūs turite savo krašte reakcionieriško elemento?

— Taip, nelaimė, mes jų turime, — atsakė Malenkovas.

— Kiek maždaug? — pasiteiravo Rakosi.

— Apytikriai skaičiuojant būtų gal aštuoni ar devyni milijonai.

— Na, tai puiku, — nudžiugo vengras, — Vengrijoje jų nedaugiau.

(Vengrijoje iš viso esama apie 9 mil. gyventojų).

SVEDŲ ŽURNALISTŲ TRIUKAS

Šį pavasarį švedijoje buvo paskelbtas piniginis vajas kovai prieš vaikų paralyžių. Vienas žurnalistas savo aukų lapą pasiuntė garsiesiems mūsų laikų vyrams, prašydamas tik vienos kronos. Pirmasis buvo švedijos karalius, pasirašęs šiame lape. Tada Winston Churchill tarė: "jeigu karalius gali, galu ir aš", ir taip pat pasirašė į tą patį aukų lapą. Ir Malenkovas nepasakė "niet". Taip pat pasirašė ir JAV prezidentas Eisenhoweris. Taip viena krona suvedė visus didžiuosius, kurie šiaip vargiai kada nors susitikti.

Šio aukų lapo nuotrauką žurnalistas paskelbė spaudoje.

Didele, bet plika

Nors aplink mus ir sproginėja atominės, tačiau galime būti patenkinti. Ateityje gyvenimas galės būti dar sunkesnis, bent žiūrint iš grožio saliono kampo.

Ateities žmogus, po daugelio tūkstančių metų, turės labai didelę galvą, bus visiškai plikas ir žlibas, neturės nė dantų. Didgalvių laikus numato mokslas, remdamasis patirtimi. Iš tikrųjų, žmogaus smegenys vis auga ir nėra pagrindo manyti, kad jų augimas turėtų sustoti. Pliki — beplaukiai nesustabdomai plinta ir plis. Dantys sunyks, nes misime vitamais ir kramtymas išeis iš mados. Regėjimas irgi silpnėja iš kartos į kartą.

Dar ne viskas. Rytojau žmogus teturės po 4 kojų pirštus. Mažiukas kojos pirštis jau nyksta. Bet už tai ūgis visų padidės. O moterys? Ir jos bus panašios į savo likimo draugą — didgalvis ir ... plikos. Sudiev raitytai garbanai!

(Darb.)

MOKSLO - TECHNIKOS NAUJIENOS

KAIP GAUNAMA ATOMINĖ ENERGIJA

Atominės energijos gavimo principas nėra labai komplikotas šių dienų fizikai. Didesnę problemą sudaro technika, fizikos šioje srityje nepasivijusi.

Atominė energija atsiranda tada, kai du atomo branduoliai paliečia vienas kitą.

Sudaryti sąlygas, kurios nugalėtų dėl vienodo elektrinio apkrovimo, branduolių stūmimąsi vienas nuo kito su beveik 30 kg. jėga ir pramušti elektronų lukštą, kuriuo yra apsuptas atomo branduolys, yra technikos reikalas. Iš čia matosi, kodėl atominiai tyrimai yra toli pažengę augšto technikos lygio kraštuose.

Reikia sutikti, kad atominiai ginklai, o taip pat atominė energija yra didelis dalykas, bet ne nežemiškas, kaip kas bando įsivaizduoti. Prisiminkim, kad bent tuo tarpu atominė energija yra gaunama šiluminėje formoje, o šita forma pati nelanksčiausia technikoje.

Atominė mašina 1.000 kw galingumo yra ne kas kita kaip grafito blokas, maždaug 2m x 2m x 2m. Gautą iš šios mašinos šiluminę energiją pakeisti kinetine jėga reikalingi neatskiriami palydovai: turbinos, katilai ir pan.

Suprantama pirmoje atominė energija varomo variklio "priverstinas pritaikymas" povandeniniame laive. Paviršutiniškai žiūrint, tai techniškai šuolis žemyn, nes laivas, kokio pobūdžio jis bebūtų, nebus lemiamas ginklas sekančiame kare, bet atominės energijos tyrinėjimams yra pakankamai aišku, kad dar negreitai skraidys atominiai lėktuvai, arba važinės atominiai automobiliai.

Baigiant reikia paminėti, kad uranijaus žinomi rezervai yra labiau riboti negu anglies arba naftos, ir kaina nėra taip jau žema, kad leistų šitą paskutinį fizikos laimėjimą pritaikinti plačiam ir kasdieniniam vartojimui.

Gauti 1 kg. uranijaus 235, kuris tinka atominėi energijai, reikia iškasti apie 1.100 kg. rūdos, kurioje būtų nemažiau 20% uranijaus-oksido. Šitas kiekis uranijaus rūdos kainuoja 1540 dol. (USA)

Atrodo, kad anglis, nafta ir kitos gamtoje randamos degamos medžiagos nenori lengvai užleisti savo vietos šių dienų technikoje.

KAIP VEIKIA ŽMOGAUS AKIS

Nepastabiam žmogui dažnai tenka nugarsti priekiaštą:

— Turi gi kaktoje akis! ..

Taigi, akys yra kaktoje. Dar tiksliau: tarp kaktos ir veido.

Akis guli akies įdubime ir yra judinama akies raumenų, kuriuo valdo akies judinamieji nervai, ateinantieji iš galvos smegenų.

Akis sudaryta iš daugelio dalių, kurių vienos vykdo regėjimą, o kitos sudaro sąlygas, kad akis galėtų gerai veikti.

Regėjimui yra naudojamas akies obuolys, sudarytas iš daugelio dalių. Iš oro jis turi kietą sluogsnį — ragena iš priekio ir sklėrą aplink visą akį. Sekantį sluogsnį į gylį sudaro kraujas indai, o dar giliau — nervai. Patį gi akies vidurį užpildo permatoma masė — stiklinis kūnas.

Kaip matome, visa akis taip sudaryta, kad spinduliai, kurie patenka į akį nuo įvairių daiktų, kiaurai pereina per akį ir atsiduria, yra sulaukomi, akies dugne. Ten yra labai jautri vieta — regėjimo dėmė. Ji tai ir yra pats svarbiausias matymo prietaisas. Jame regimasis nervas turi labai sudėtingą įrengimą.

Regėjimo priėmimo vietoje, retinoje,

yra dviejų rūšių celių, ląstelių, matymui: vienos atrodo kaip lazdelės, kurių žmogaus akyje yra apie šimtą trisdešimt milijonų, ir kitų celių, kurios turi butelio ar konuso išvaizdą, yra žmogaus akyje apie septyni milijonai. Dienos paukščiai, pavyzdžiui, teturi savo retinoje tik koniškas celes, o naktiniai gyvuliai — tik lazduotes. Be abejo, matyti patamsėje ar tamsoje — akys turi būti daug jautresnės, negu dienos laike, kada yra šviesu. Lazduotės turi spalvotą medžiagą, vadinamą pigmentą, kuri yra raudonos spalvos (moksliškai vadinamas rodopsinas). Kai šviesa krinta į akį, tas pigmentas pavirsta į geltonos spalvos medžiagą. Tada atsipalaiduoja energija, kuri veikia nervus. Tokiu būdu įvyksta matymas. Koniškos celės irgi turi pigmentą. Skirtumas lazdelių ir koniškos celės formos celių yra tame, kad koniškos celės labai greit reaguoja į šviesą, o lazdelės — lėčiau. Visi bus pastebėję, kad mes prie tamsos tik pamažiau prisitaikome.

Matymas yra labai sudėtingas procesas, bet jau gerokai mokslininkų išaiškintas.

KAIP ATOMINĖS BOMBOS SPROGIMAS VEIKIA ŽMOGAUS KRAUJĄ

Trumpas atsakymas: sprogmimo metu susidarancios atomo skilimo medžiagos kraują naikina.

Bet kaip tai patirti, papasakojo Amerikos Gydytojų Sąjungos suvažiavime Galvestone, Texas, Bostono universiteto profesoriai — Dr. B.R. Lutz ir Dr. G.P. Fulton, kurie darė specialius bandymus, kad suosektų, kaip vyksta kraujo ardymo procesas.

Bandymams jie naudojo žiurkes, turincias labai plonutę žandų odą. Įdėjus elektrinę lemputę į tokios žiurkės snukį, matosi kaip kraujas cirkuliuoja kraujagyslėmis — arterijoms ir venomis.

Netoli žiurkės jie padėjo gabaliuką radioaktingos medžiagos, kuri susidaro sproguose atominėi bombai. Tokia medžiaga leidžia iš savęs Beta spindulius (elektronus), Gamma (X) spindulius ir Alfa daleles, helijo atomų branduolius. Atominis sprogmimas, be to, paleidžia miglynus dulkių, kurios taip pat skleidžia Alfa, Beta ir Gamma spindulius.

Bostono Universiteto mokslininkai stebėjo, kas atsitinka žiurkės kraujui, kuomet jį apnuodija atomų spinduliai.

Pasirodė, kad iš žiurkės kraujagyslių plūsta kraujas į vidurius, prakiurus kraujagyslių sienelėm. Pro jas prasiverždami raudonieji kraujo rutulukai, klajoja po kūną, patys gesdami ir užterdami įvairius organus.

Likęs kraujagyslėse kraujas tirštėja, stapčioja. Baitieji kraujo kūneliai apilpa kraujagysles iš vidaus. Tuomet daugiau skylučių atsiveria. Likusieji jose raudonieji kraujo rutulukai bando užtventkti skylutes, bet jie jau per silpni. Taip jie patys neatlaikydami, būna išspausiti. Radioaktyvios, atomo sprogmio medžiagos, sunaikina kraujo plokšteles (kraujuje be raudonų ir baltų kūnelių yra dar už juos mažesnes plokšteles), kurios sveikame kūne saugo, kad kraujas nesiveržtų pro kraujagyslių sienelės.

Bet atominiai nuodai sunaikina tas plokšteles. Taigi kraujas nesulaikoma ir plūsta pro skylutes žiurkės kraujagyslėse į kūną ir per gerklės plėves, per žarnų bei skilvio sienelės, per krūtinės plėves ir kt.

Taip atsitiko ir žiurkei, kurios kraują sugadino atominė medžiaga, iki, pagaliau, visi žiurkės raumenys liko suparaliuoti.

TAUTIŠKI DIRBINIAI:

ilgos juostos £3.10.0, kaklaraiščiai £1.5.0, įvairios kitos juostos ir juostelės nuo 6 šil. iki £1.10.0. Išpildomi specialūs užsakymai. Kreiptis AL Leidykla.

Ar duoti jums skundu knyga?

Amerikoje kas trečia-ketvirta galva turi po automobilį. Ir daugiausia amerikiečių keliauja automobiliais, ypač vasarą, kai prasideda atostogų sezonas. Tegul tas amerikietis įsivaizduoja esąs Sovietų Sąjungos pilietis ir tegul nori keliauti automobiliu. Prieš imdamasis tokios kelionės, tegul pasiskaito Maskvoje leidžiamą juokų laikraštį "Korkodil", kuriame tokią automobilisto laimę aprašo H. Labkovskij.

Mano pažįstamas ne iš tų žmonių, kuriuos kas nors ištikytų netikėtai. Elgdamas pagal patarę "Roges taisykis vasarą", kad gautų automobilį pirkti, jis užsirašė į eilę ankstyvą pavasarį. Artimiausią sekmadienį, tik prašvitus, su juo nuėjom į pardavimo punktą. Durų užuolaidos dar nebuvo pakeltos, bet kieme jau grūdosi minia.

— Atsiprašau, pilieti, ką šiandien duoda?

— Automobilius duoda.

— O jau seniai laukiate?

— Tai jau pusė metų.

Žmonės čia susitinka eilėje kaip seni pažįstami. Ir nenuostabu. Juk kiekvieną mėnesį reikia čia atvykti registruotis "eilininkam", tai yra, laukiantiems eilės. Pradžioje kas mėnuo, o vėliau jau kas savaitė.

Vieną rytą mano pažįstamas iš "eilininko" pavirto "auto-transporto priemonių, skirtų asmeniniam reikalom, individualiniu savininku", o sutrumpintai autoinspekcijoje tai vadinama "individualistu" arba "asmenininku".

Reikėjo dabar gauti automobilį numerį. Bet kad numerį gautum, automobilį turėjo patikrinti rajono autoinspekcija. Kad galėtum duoti inspekcijai patikrinti, reikia turėti garažą. Kad pasistatytum garažą, reikia turėti rajono vykdomojo komiteto leidimą. Kad gautum leidimą, reikia: a) rasti laisvą vietą garažui, b) gauti rajoninio architekto leidimą, c) įtikinti rajoninę tarpžinybinę komisiją; d, e, f, g, h... gauti seno garažo dalis arba plytas, cementą, skardą, o taip pat gaisrininkų komandos sutikimą...

Paaikėjo, kad gaisrininkų komanda nepritaria; rajoninė tarp žinybinė komisija neįtikinama; rajoninis architektas išvykęs atostogų; laisvos vietos garažui artimiausiuose kiemuose visai nėra; rajono vykdomasis komitetas neduoda leidimo automobiliui stovėti be garažo; autoinspekcija be vykdomojo komiteto leidimo automobilio nesutinka tikrinti ir numerio neišduoda...

Tai ne bėda, — pasakė mano pažįstamas. — Mūsų kieme ir gretimuose yra garažų, kurie priklauso šių namų valdytojams, o juose yra laikomos įstaigų mašinos, kurios tiems namams nepriklauso. Tai prieš įstatymus. Ministerių taryba prieš kelis metus nustatė, kad tokie garažai turi būti perduoti "asmenininkams". Einam į Kuibisevo rajono ispolkomą (vykdomąjį komitetą) ir viskas bus gerai.

Ispolkomo pirmininko pavaduotojas dr. Zivotovac pažūrėjo į mus kaip į įkyrias rudenines muses.

— Vyriausybės potvarkis? Taip, toks yra, bet jo nevykdoma. Dar daugiau: ir nesirengiame vykdyti.

Veltui mes aiškinome, kad automobilis mūsų šalyje nustojo buvęs prabangos dalykas. Į mus žūrėjo pusiau su užuojauta, pusiau su įtarimu: "Lyg būtų suaugę žmonės, o kalba dievai žino ką. Kasgi išskeldinės visuomenės įstaigų mašinas dėl asmenininkų interesų".

Kas tūkstantis kilometrų liepiama automobilį nuplauti, patepti, patikrinti. Maskvos — Simferopolio kelio statytojai tatau numatė. Prie Zaporozjės, 1088 kilometre nuo Maskvos, pastatyta stotis automobiliam patarnauti: "Zalasis šilas" su viešbučiu, restoranu, bezinine ir remontine baze. Iš tolo mus jau viliojo gražūs namai, betonuoti takeliai ir gėlynai. E legantiškai prisukęs prie stoties, mano pažįstamas išsoko iš mašinos.

Tai va, ir atvažiavome, — draugiškai jis kreipėsi į draugą su purvinu kombinezonu sėdintį ant laiptelių.

Gero kelio, — atsako tas, išspiaudamas apčiulptą popirosu nuorūką.

— Ačiū už linkėjimus, bet prieš tai norėčiau mašiną nuplauti, patepti, varžtus suveržti.

— Plovykla neveikia, technikai pietauja, duobė užimta... Ar paduoti jums skundų knyga?

Paėmėme skundų knyga, kurią mums paslaugiai pasiūlė mechanikas Doženko vietoje technikinės pagalbos. Per porą metų joje prisirinko nesuskaitoma daugybė skundų, bet nė į vieną iš jų jokio atsakymo.

Iš "Zaliojo silo" išvykome neplauta, netepta, nepatikrinta mašina. Pakeliui stovėjo blizganti, išpūstyta ir nuvalyta "Pobeda".

— Ei, drauge, kur gi jūs mašiną nusiplovėte?

— O gi čia, stotyje.

— Ir suvaržė ir patepė?

— O kaip gi — viskas kaip reikiant.

— Tai kodėl gi mums atsisakė?

Pro "Pobedos" langą kyštelėjo gudrus ir besišypsantis veidas: "O jūs ar tepėt?" Ir jis pajudėjo su savo "Pobeda" pamojavęs mums ranka. Mums pasirodė, kad tarp jo pirštų buvo 25 rublių banknotas.

Pasiekėme Jaltą, ir reikėjo pasikrauti į laivą, norint pasiekti Sočį. Kranas pačiupo mūsų "Pobedą" kaip kačiuką ir nukėlė į laivo denį. Soči uosto brigados sandėlininkas Mišinas priėjęs kalbėjo:

— Jūsų automobiluką iškelsim anksčiau už kitus.

— Padarysim atsargiai, kad ko nesulamdytų.

— Ir už tai ačiū.

Už ačiū namų neįsigysi. O jūs, kai klaus, kaip iškrausite savo mašiną, ar brigados paslaugom ar savo jėgom, parašykite: "savom jėgom". Pinigus sumokėkite tiesiog brigadai.

Iš dvidešimt automobilių, kurie buvo iškrauti tą dieną Soči uoste, tik penki buvo pervesti per buhalteriją. Kiti keliaivo pro vartus be popierių — "savom jėgom".

Prie "Pobedos" automobilio pridėta instrukcija su labai naudingais patarimais kaip užlaikyti automobilį, kad jis pragyventų savo šeiminiuką. Sakysim, instrukcijoje kalbama, kad "Pobeda" reikalauja geriausio benzino. Tačiau asmenininkams duoda tik antros rūšies benzina. Nurodyta, kokiais tepalais tepiti, tačiau asmenininkam duoda tik sunkvežimių tepalą.

Viena instrukcija, kita gyvenimas. Taigi, malonu pakeliauti.

(Darb.)

LINKSMOS ŠNEKOS MOTERIŠKAME PASAULYJE

Mada lieka mada.

Pagal amerikonišką posakį "Gentlemen prefer blondes" (vyrams patinka blondinės), vienos negrų kilties kankalukas savo žmonoms — jų turi 40 — parsisūdinio iš Paryžiaus gelsvų plaukų perukus. Kas dėvi neskoningas skrybėles?

Braunaušų ir, tur būt, madausiu skrybėlių Amerikoje gamintojas John P. John pareiškė, kad yra pasaulyje trys moterys, kurios visada pasirenka neskoningiausias skrybėles: tai dvi kinų žvaigždės — Rita Hayworth ir Greta Garbo — ir politikė veikeja — Eleonora Roosevelt.

Nei panele nei mergele prašom nevadinti! Danijos moterų sąjunga kreipėsi į parlamentą prašydama, kad būtų išleistas įstatymas, kuris uždraustų nevedusias, bet jau subrendusias moteris vadinti "panelėmis" ar "mergelėmis", o tik-tai "poniomis" (lietuviško žodžio tam dar nėra, nes "mergelės" nėra kaip trumpinti į "mergą").

Vėšina ir laikas, ne tik vanduo.

Susiginčijusius kartais aplieja šaltu vandeniu, kad atvėstų ir susitaikytų. Kad susitaikintų norintieji skirtis. Illinois valstybės įstatymai vėšina laiku: čia skrybų byla nesprenžiama anksčiau kaip po 60 dienų. O po dviejų mėnesių ne viena pora vėl susitaiko. (Darb.)

Pirmasis rusas menulyje

"Amerikos Lietuvoje" rašoma:

Maskvos radijas neseniai skelbė sovietiniam jaunimui, kad pirmasis žmogus menulyje turėtų būti tik rusas. Tą mintį pasisavino rusų mokslininkas Obručevs, kuris tvirtina: "Planetinė sistema laukta laukia sovietinio Kolumbo".

Įdomu tik, ar dėl to draugas Obručevs nesusiširs su savo vyriausybe. Pagal Sovietų samprotavimus, ne Kolumbas atrado Ameriką. Ameriką turėjo atrasti kažkoks rusas — gal kiek anksčiau, negu kitas rusas atrado Genują. Taip pat gerai žinoma, kad tas rusas ne tik atrado Ameriką, bet jis ištyrė Didžiųjų Ežerų sritį, Grand Canyon aukštumas ir Ramųjį vandenyną, nes rusų inžinieriai dar nebuvo spėję prakasti Panamos kanalo. Keliadumas per Amerikos žemyną, jis išrado mašiną medvilnei apdirbti, kombiną ir garlaivį. Tik vėliau kapitalistiniai karo kurstytojai pavogė tuos rusų projektus.

Būtų didelė neteisybė, jei pirmasis žmogus menulyje nebūtų rusas. Juk rusai ir mėnulį pirmutinai atrado. o.

SIUVAMOS MAŠINOS

Apžiūrėkite puikias vokiečių siuvamąsias mašinas ANKER. Lopo, ado, netgi siuvinėja. 10 metų garantija. 1500 dūrių per minutę. Turime taip pat 100 acnaujintų siuvamųjų mašinų. Grynais arba ilgam išsimokėjimui.

SMITHS 219 Rundle St., Adelaide. Telef. W 1003.

SUTAUPYSITE PIRKdami TIK GERĄ PREKĘ

Pirkite batus bet kurioje firmos

EZYWALKIN Ltd.

KRAUTUVĖJE

90, Rundle Street
Unley Road
Mount Gambier

Port Pirie
Port Lincoln
Port Adelaide

Hindmarsh
Hindley Street
Gouger Str.

Kiekvienos poros batų patvarumas garantuotas

ADELAIDE

TEATRO MYLETOJŲ GRUPE VEIKIA

8. m. mėn. 17 d. įvykusiame Adelaidės lietuvių teatro mylėtojų grupės susirinkime — pobūvyje, svečias literatas Pranas Pusedešis skaitė paskaitą tema: "Egzilinė lietuvių literatūra". Paskaita buvo pateikta įdomioje teatrinėje formoje, todėl ir prabėgo ji nelyginant puikiai surežisuotas vaidinimas.

Grupės nariai parodė gyvą susidomėjimą lietuvių literatūra tremtyje ir po paskaitos vykusiose diskusijose pasidalino nuomonėmis. G. prelegentui svečiui p. P. Pusedešriui visi buvo dėkingi už įdomių minčių pluoštą tremties literatūros reikalu. Susirinkimas vyko p. Gerulaičių bute. Be šeimininkų ir grupės narių su poniomis, pobūvyje dalyvavo Adelaidės menininkai solistė E. Rūkštelienė ir dail. A. Rūkštelė.

Grupė pilnu tempu repetuoja S. Santvaro pjesę "Kaimynai", kurios premjera yra numatyta rugsėjo mėn. 3 d. Australia Hall. Pjesėje dalyvauja 15 asmenų. Pjesę režisuoja Paulius Rūtenis, o dekoracijas piešia dail. Antanas Rūkštelė.

B. V.

MELBOURNAS

ATEITININKŲ LINKSMAVAKARIS

Melbourno jaunųjų at-kų būrelis neseniai atšventė savo dviejų metų gyvavimo sukaktuves. Gyvai reikšdamiems visuomeniniame Melbourno lietuvių gyvenime, at-kai kartas nuo karto išeina su sava programa ar aktyviai dalyvauja išpildydami įvairių lietuviškų parengimų ir minėjimų programas.

Prieš kiek laiko at-kai buvo suruošę Melbourno visuomenės scenos vaidelį "Senbernio Teismas". Liepos mėn. 17 d. St. Michaels salėje suruošė visuomenės linksmavakarį su antrąja vaidelio dailimi: "Senbernio Galas". Jumoristinis vaidelis susidėjo iš dviejų veiksmų ir prologo, kuriame buvo atvaizduojama senbernio pastango Australijoje apsi-vesti. Apsivesti nėra jau taip lengva, kada vienai mergaitei peršasi keli berniukai, o tuo labiau sunku senberniui. Scenoje ir buvo vykusiai parodyta senbernio nepasisekimai, nelaimės, nuotykių su policija, nesupratimai su to paties likimo draugais — senberniais, kol galiausiai nuovadoje, kur grėsė kalėjimas, senbernis išrinka liūdnais jo likimas — senbernis pasilima sau už vyrą policijos nuovados viršininkė.

Scenos vaidelį paruošė P. Akivara.

PO SVETIMU DANGUM

(atkelta iš 4 psl.)

mis dienomis ir Australijos lietuvių spauda pradėjo jai reaguoti. Švyturio Nr. 3. 32 pusl. buvo įdėtas gražus A. Bakaičio straipsnelis "Iš pasalų" pamierkiantis anoniminių laišku autorius. Šis negražus mūsų tautos priešų darbas skautiškojo darbo nesugriauš, bet dar labiau paskatins mus dirbti Lietuvos laisvei.

SKAUTŲ RĖMĖJAI ADELAIDEJE

Vietos skautų vadovų rūpėsiu Adelaidėje buvo suorganizuoti Skautų Rėmėjai. Skautų rėmėjai išsiriuko iš savo tarpo komiteta, kuris pasiskirstė pareigomis sekantiai:

pirm rašyt. Pulgis Andriušis, sekr. St. Pacevičienė, išd. E. Marčiulionienė ir nariai: kun. dr. P. Jatulis ir gen. št. mjr. A. Levickas.

SKAUTŲ VIENETŲ KORESPONDENTAI

Spaudos skyrius prašo visus Tuntus, Vietininkijas, Draugoves ir paskirus skautų vienetus paskirti korespondentus, kurie tiety informaciją apie skautiškąją veiklą vietoje ir praturtintų skautiškąjį kampelį "Po svetimu dangum".

Spaudos skyriaus adresas yra sekantis: Mr. Alb. Pocius, 47 George St. Fitzroy, Vic.

DAIŲ VARZYBOS

L.S.E. Vadija išsiuntinėjo visiems vienetų vadovams medžiagą Tėvynės lauzui. Šiuo lauzu visuose lietuvių skautų vienetuose pradedamos dainų varzybos. Jos baigsis š.m. gruodžio 10 d.

Aktoriai: Edzius Matjošiukas — Vyt. Cižauskas, Mikė Rasoda — J. Barila, Mėta — L. Šeštakauskaitė, Aguona — I. Kaladytė, Kazys — St. Cižauskas, policininkas — A. Raudys, nuovados viršininkas — V. Baltutytė. Akordeonų palydėjo B. Zabiela. Režisavo kun. P. Vaseris. Scena buvo dekoruota vaideliui pritaikantėmis dekoracijomis, kurias paruošė P. Akivara. Po vaidelio buvo šokiai grojant geram orkestrui. "Senbernio Galo" pasižiūrėti susirinko apie 300 melbourniškų.

"Senbernio Galas" vaidelis scenoje parodė, kad nebūdami jokie scenos aktoriai, jaunieji at-kai sugeba savo darbu ir pasiruošimu sudominti publiką ir linksmavakariui duoti programą. Linkėtina Melbourno at-kų būreliui ir toliau sėkmingai reikštis, tiek būrelio veikloje, tiek visuomenėje. (b)

HOBARTAS

ORGANIZUOTUMO MAZAKRAUJYSTĖ?

Sunku yra nučiuoti tinkamą terminą, kuris apibrėžtų nenorą ar abejingumą aktyviai dalyvauti bendruomenės susirinkimuose. Šis slogutis (nepriklausąs civilizuotam žmogui), berods, reiškiasi daugumoje vietovių. Neaplenkia jis ir Hobarto bendruomenės.

Liepos mėn. 25 d. įvykusiame eiliniame (rodos, tik antras šiais metais) narių susirinkime dalyvavo vos 26 asmenys. Pagal Apylinkės pirm. A. Kantvilo tos dienos pranešimą Hobarto apylinkėi priklauso apie 140 lietuvių. Iš jų tik apie 50 dažniau pasirodo lietuviškose sueigose. Kiti 50 visai nėra žinomi bendruomenėi. Kodėl? Nuotoliai Hobarte juk neprilygsta Sydnejaus atstumams. Svarbūs reikalai sulauko? Ar tie, kurie nedalyvavo liepos mėn. 25 d. (sekmadienį) susirinkime galėtų pridėti ranką prie širdies tvirtinti, kad juos sulaukė didelės svarbos reikalai? Abejoju.

Kartais sakoma, kad nėra ką veikti susirinkime. Gal būt, bet šiuo kartu buvo. Buvusio Apylinkės pirm. A. Kružo įkurta ir vesta sekmadienio mokykla paio. Reikia ją būtinai atgaivinti. A. Kantvilas pasižadėjo pasišvesti mokyklos reikalui, bet tam ir narių pagelba reikalinga.

Antras reikalas. Iš pirm. pranešimo paaiškėjo, kad Apylinkės kasos stovis menkas. Nario mokestį sumokėję vos 29 asmenys. Kasai papildyti nutarta šokių vakaro metu, jei pasisektų, surengti loteriją.

Tame pat susirinkime išrinktas atstovas V. Kučiauskas (A-kės sekretorius) j Tarybos atstovų suvažiavimą.

Baigus diskusijas paminėta spaudos metai. Tuo tikslu A. Munčelis kalbėjo apie lietuvių kovą dėl spaudos laisvės. Paskaita kalbėjo buvo pailiuotuota spaudos draudžiamojam laikotarpio kūryba. Ji baigta: "dabar žvilgtelkim į savo širdis — ar jos taip pat myli savo spaudą kaip ją mylėjo anų laikų samanotų bakūzių kovoje?"

Nejaugi tikrai nebuvo ko veikti šiame susirinkime?

Algirdas

PADEKA

Marijos širdies bažnyčios statybai Uragvajuje aukojos:
£40.0.0 A. Saulius (Manyong) tapdamas Marijos bažnyčios fundatorium ir jėzuitų ordino amžinu geradariu.
£15.0.0 N.N. iš Viktorijos
£10.0.0 A. Grigaliūnas (Melbourne)
Po £5.0.0 A. ir E. Šliogeriai (Merrylands), V. ir M. Žiogai (Brunswick), T. Samskienė (Bankstown) A. Baltrūnas (Geelong), P. Tirva (Adelaide), A. Jucius (Adelaide), A. Budrys (Adelaide), K. Gerulaitis (Adelaide).
£1.0.0 A. Stasytis (Melbourne)
£120.14.0 atkelta iš AL nr. 13 (150)

Iš viso suaukota: £226.14.0

T. Bružiko S.J. vardu visiems aukojusiems geradariams nuoširdžiai dėkoja
T. S. Gaidelis S.J.
264 Miller Str., North Sydney, NSW

Reikalingas dailidė (carpenter). Darbovietė Blackwoode. Yra galimybė dirbti viršvalandžius ir gauti bonus. Alga pagal susitarimą. Tartis: Valys Igūnas, 7 Keith Av. Kurraltai Pk.

SPORTAS

FUTBOLAS

Liepos 17 d. įvyko futbolo rungtynės su Polonia. Į aikštę mūsų išbėgo tik 9. Vėliau pasipildė.

Prasidėjus žaidimui, mes dažniausiai buvom prispauti ir tik laikotarpiais atsikvėpdavom. Per tuos atsikvėpimus, jei būtų lydėjusi laimė, galėjo būti pirmas puslaikis 4:1.

Antram — tas pats. Ir jei suversti bėdą nesekmei, tai gerai pralaimėjome, nes galėjo būti ir 9:3 mūsų nenaudai. Tačiau pralaimėjome tik 4:3.

Nuo didesnio pralaimėjimo gelbėjo naujas vartininkas Langevičius, kuris ne tik mirtinus, bet ir jau senai mirusius golus sulaukė. Jei neskaityti, kad tik ši viena jo laimingoji buvo diena, tai geresnio vartininko nereikia ieškoti ir nerasime.

Kiti gynėjai, išskyrus "rezervą", kuriam trūko vikrumo, buvo, kaip ir visuomet, geri. Tai Sadauskas, Genari, Nr. 4, su ūsiukais ir kiti.

Dėl puolimo tenka pasakyti, kad tik Armanas buvo kovingiausias. Chempi puolime netinkamas — per ilgi smūgiai. Jis nepamainomas gynime. Kitas ir Young nežinojo, ko aikštėj ieškoti — meilės ar kamuolio.

Todėl ir gavosi puolime vinegretas, nes nebuvo jokio darnumo, o tik solo žaidimas ir pavieniai golų siekimai. Kada vienu momentu Kitas "apsivedęs" septynis gynėjus vis dar nenorėjo papasuoti laisvai laukiantiems septyniems Vyties puolėjams ir po to prarado kamuolį, tai iš pačių žaidėjų pasigirdo kartus nusivylimas ir tuo pačiu ūpo netekimas.

Žodžiu, taisytinas reikalas, o tai yra sporto vadovybės, pačių sportininkų ir visų žiūrovų reikalas. Dabartinis Vyties stovis rodo nebetolimą jos "pagrabą".

Vytis — Cumberland 1:1

Šiose rungtynėse, įvykusiose liepos 24 d. taip pat nieko nauja. Nauja tik tas, kad po gero desėto metų išėjo aikštėn Vyties treneris Danisevičius. Ir ne be reikalo... Jo buvimas gal išgelbėjo penktąjį pralaimėjimą. Ir nors pilviukas per storas, bet technika ta pati — gavęs kamuolį "nemarinuok", o duok kitam.

Iš keletos tokių padavimų, vienu pasinaudojo Armanas ir buvo įvartis. Ir tik vienintėlis pirmam puslaikiui.

Antro puslaikio pradžioje (apie 15 min.) Vytis buvo visiškai priešą prispaudusi, net su visais gynėjais. Bet, dėja, puolimas ir šiuo atveju nesugebėjo pasinaudoti. Prieš pabaigą Cumberland perėjo j puolimą. Jiems padėjo ir pirmam puslaikiui buvęs visai objektyvus teisėjas. Tačiau tik išlygino, o pergalės nepasiekė.

Šioj šlapioj ir slidžioj aikštėj, atrodo, visi buvo geri, o taip pat šlapi ir purvini. Ypatingai Young dirbo nuoširdžiai. Armanas iš pradžių buvo netikęs. Martusevičius kovingas iki issibaigimo. Sakaliauskas ir po pertraukos techniškai gerą formą. Gynime buvo geri: Genari Nr. 4 ir "slidininkas" Langevičius.

Vyties sustiprėjimui būtina naują jėgą, o ypatinai savųjų sugrąžinimas. Tai Virbickas, Sidabras ir beatsitolinantis Sadauskas.

KREPSINIS
Jauniai 25:32

Būsimas Vyties ramstis yra užmirštas ir be dėmesio. Bet to dėmesio verti, nes iš turėtų dvilikos rungtynių penketą laimėjo ir tik septynias pralaimėjo aukščiau pažymėtu įvarečių santykiu. Tai neblogas santykis pirmamečiams. Todėl aplankykite kai kada ir jų rungtynes. Ten pamatysime, kad pirmas Kalvaičiukas sąlyginiai yra tinkamas būti geru gynėju; kad antrasis — kaip guzikas švarke neatsilieka nuo sviedinio; kad vadinamas "sunkioji artilerija" vis dažniau ir sėkmingiau pataiko j sviedinį. Ir, vadinamas Levi, turi neblogą startą ir "šusą", tik per lėtas. Todėl pamokykim — pataisysim.

Jų ten lietuviukų, gaila, tik keturi. Kiti jų draugai ir iš jų paminėtinai centro puolėjas Nr. 4, kuris prasiveržimuose kaip Kitas, bet ir golų mušime kaip Kitas — vis nori vienas. O jei papasutų, tai tų golų būtų daugiau.

Čia dėmesio senieji sportininkai, nes vaikai, klaidingai pradėję, susigadins. Jie kas sekmadienį po pietų renkasi savo aikštėj treniruotis. Todėl, bent iš nuobodumo, ateikite ir pamokykite.

Be to, vaikai "basi", be apsaugos — šėitų, o jog ir valkas vaikui gali skaudžiai įspirti.

Vytis, baigdama pirmąjį ratą, pasirodė pasigėrėtina puikiai ir jau atrodė, kad nebelinkusi pralaimėti ir užtikrintai pasilaikys sau pirmąją vietą. Tačiau pradėdama antrąjį, vėl suklupo. Rungtynėse visai būna. Bet norint tikrai pirmie-

siems išeiti, jau pats laikas susispausti ir j rungtynes atsilankyti be spragų, t.y. visiems.

Tačiau čia ne tiek dėl pačių rungtynių, kiek dėl uniformos reikėtų pasisakyti.

Uniforma — 1950 metų. Todėl per vienus akulorius nebeišsprendžiama, kuriai ji spalvai priklauso. Ypatingai iširti per mikroskopą šaukiasi Gurskio uniforma. Matomai, jis daugiausiai prakaito yra išliejęs Vyties garbei.

Ir kada mūsų vyrai pasirodė prieš prabangius Mormonus, tai, manau, visiems lietuviams, buvusiems salėj, ausys kaito dėl mūsų ubagiškumo. Juk ir DP stovyklose mūsų krepšininkai geriau atrodė.

Tad būtina uniforma, o taip pat ir treningai, kurių vyrai jau seniai yra užpelnę.

Žiūrovas

Taurus — Glenelg 34-42 (20-17)

Liepos 29 d. — Šias rungtynes turėjo pralaimėti, nes Taurus neturi šešto žaidėjo. Gražiom kombinacijom pradžioje rungtynių priešas buvo prislopintas ir tik besibaigant rungtynėms, kai šlužas po penkių baudų turėjo apleisti aikštę, priešas atsigavo ir ne tik išlygino rezultata, bet ir pralenkė. Tuo būdu ir laimėjo rungtynes. Taškus pelnė: Merūnas 13, Karla 8, Urmonas 7, Alkevičius 4, šlužas 2.

Vytis — Varsity 75-36

Liepos 29 d. — Šiose rungtynėse Vytis ir vėl parodė aukštos klasės žaidimą, kai gynėjas Gurskis tolimais metimais stebino visą salę, iš dvilikos metimų pramedamas tik du. Likusieji komandos nariai taip pat puikiai atstovavo komandą. Taškus pelnė: Gurskis 20, Jačiūnskis 16, Urnevičius su Visocku po 12, Petkūnas 11, Pyragius 4. Edas.

PRANESIMAS

Lietuvių Kultūros Fondo Melbournos skyr. valdyba, š.m. rugpjūčio mėn. 15 d. 1 val., Centrinės Mokyklos patalpose (Old Men Hall) Hoddele st. Collingwood, šaukia metinį susirinkimą.

Dienotvarkė

Susirinkimo atidarymas
Mandatų komisijos rinkimai
Susirinkimo prezidiumo rinkimai
Valdybos pirmininko, išdinko ir bibliotekos vedėjo pranešimai
Kontrolės komisijos pranešimas
Diskusijos dėl pranešimų
Valdybos rinkimai
Kontrolės komisijos rinkimai
Einamieji reikalai
Susirinkimo uždarymas.

Nariai prašomi atsinešti nario knygutės, taip pat bus priimamas nario mokestis.

Visi prijauciantieji prašomi atsilankyti.

Be to, kviečiami teatro, choro, studentų, spaudos atstovai.

L.K.F. Melbournos sk.
Valdyba

PADEKA

Melbourno Lietuvių Skautų Globos Komitetas nuoširdžiai dėkoja L.S. Ramovės Valdybai už £15.0.0 (penkiolika svarų), josios paskirtus Melbourno skautų rengiamai jaunimo stovyklai 1954/55 vasaros metu.

NERIZIKUOKITE SAVO GYVENIMO PARTNERIU!

Jeigu esate vienišas, jūs būsite supažindintas korespondenciniu būdu su norimais draugais-ėmis. Naujieji ir senieji australai visų luomų, amžiaus ir religijos yra mūsų tarptautinio klubo nariai. Jokių įsipareigojimų. Dėl platesnių informacijų, pridant pasto ženklą atsakymui, rašyti:

Milton's Friendship Club (Reg'd), Dept. 4 Box 2871 G.P.O., Sydney, NSW.

Australijos Lietuvis

Pirmasis lietuvių laikraštis Australijoje

Prenumerata: metams £2.10.0, pusei — £1.6.0. Atskiro numerio kaina 1/9. Užsienin kaina ta pati.

Skelbimai: 10/0 už skilties colį. Nuolatiniams skelbėjams žymi nuolaida. Smulkūs skelbimai: iki 14 žodžių 4/0. Už kiekvieną pridėtinį žodį po 2 pensus. Užuojautos, sveikinimai ir pan. 10/0.

Adresas: Australijos Lietuvis 35 Cator St., Hindmarsh, S.A.

Tel. LU5827

The Australian-Lithuanian The Lithuanian fortnightly in Australia Publisher: J. Glušauskas Printed by Australijos Lietuvis Publ. Co., 35 Cator St., Hindmarsh, S. A. Telephone: LU5827